

جمهوری اسلامی افغانستان

وزارت عدلیه

عدالت برای همه

(استراتیژی ۱۰ ساله برای بازسازی سکتور عدلی)

این سند توسط نهاد های دایمی عدلی و قضایی افغانستان
و به همکاری شرکای بین المللی آنها ترتیب گردیده است

برای بحث در کابینه

کابل، ماه سنبله ۱۳۸۴

فهرست مطالب

۲	پس منظر.....
۲	دیدگاه دولت در مورد عدالت.....
۳	خلا ها، ابعاد و مراحل.....
۳	شرکاء.....
۴	استراتژیها.....
۵	مصارف.....
۷	قسمت اول: اصلاح قوانین.....
۱۰	قسمت دوم: فعال ساختن نهاد ها.....
۱۰	۱،۲: تقویة کارمندان عدلی.....
۱۱	۱،۱،۲: معاشات.....
۱۱	۲،۱،۲: آموزش.....
۱۲	۳،۱،۲: تعلیمات حقوقی پوهنتون.....
۱۲	۴،۱،۲: حرفه یا مسلک مستقل حقوقی.....
۱۶	۲،۲: اصلاحات اداری.....
۱۶	۱،۲،۲: تشکیلات درست.....
۱۷	۲،۲،۲: مدیریت درست.....
۱۷	۳،۲،۲: منابع درست.....
	– ساختمانها (تعمیرات)
	– مواد و لوازم
۲۳	قسمت سوم: به مردم رسیدن.....
۲۳	۱،۳: تضمین اینکه محاکم به نقاط دور دست میرسد (محاکم سیار).....
۲۴	۲،۳: مساعدت حقوقی.....
۲۴	۳،۳: کمک به قربانیان/شاهدان.....
۲۵	۴،۳: راه های متبادل حل منازعات.....
۲۵	۵،۳: آگاهی عامه در مسایل حقوقی – ایجاد حس تقاضا برای عدالت در مردم.....
۲۶	۶،۳: یقینی ساختن گزارشدهی در مورد فیصله های قضاء.....
۲۸	قسمت چهارم: مشاوره با جامعه در مورد عدالت سستی.....
۳۰	قسمت پنجم: هم کاری با سایر برنامه های دولت.....
۳۰	۱،۵: پولیس و امنیت.....
۳۱	۲،۵: عدالت برای زنان و اطفال.....
۳۱	۳،۵: مبارزه با مواد مخدر.....
۳۱	۴،۵: مبارزه با فساد اداری (رشوه ستانی).....
۳۲	۵،۵: امور مربوط به زمین.....
۳۳	۶،۵: ارزیابی تقاضا های عدالت برای تخطی از حقوق بشر در گذشته و حال.....
۳۴	گامهای بعدی.....
۳۵	ضمیمه ۱: گزارشی از کنفرانس ملی مشاوره سهامداران در مورد عدالت برای همه.....

بسم الله الرحمن الرحيم

پس منظر

این سند پالیسی که "عدالت برای همه" نامیده میشود، توسط سکتور عدلی برای اصلاحات ده ساله این سکتور ترتیب و تنظیم گردیده است.

سند مذکور به همکاری گروه مشورتی سکتور عدلی که جلالتماب وزیر عدلیه در رأس آن قرار داشته نمایندگان هر سه نهاد دایمی عدلی و همچنان شرکای بین المللی و سهامداران سکتور عدلی شامل آن اند، تهیه گردیده است. این کوشش پیگیری ای از کارهای قبلی مانند "محافظت آینده افغانستان" و "کنفرانس ولتن پارک" میباشد.

سند مباحثات "عدالت برای همه" مشاوره وسیع و گسترده ای را همراه داشته که این رایزنیها شامل ورکشاپ مشورتی "عدالت برای همه" میگردد که در ماه آگست ۲۰۰۵ دایر گردید (ضمیمه- ۱)

اشتراک کنندگان کنفرانس که تعداد شان بیش از (۲۰۰) نفر بود شامل طیف وسیعی از سهامداران بشمول کارمندان وزارت عدلیه، ستره محکمه، لوی خرنوالی، استادان و محصلین پوهنتون کابل، ادارات ملل متحد، مؤسسات غیر دولتی، و گروه های جامعه مدنی میگردد.

ورکشاپ مشاوره با توافقاتی روی موضوعات کلیدی خاتمه یافت. در ورکشاپ سفارش گردید که باید عدالت انتقالی، راپورهای قضایی و وضاحت بیشتر در مورد نقش و تشکیل محاکم سیار در چارچوب استراتیژی علاوه گردند.

نظریات کلیدی سهامداران که در ورکشاپ یاد شده ارائه و پیشکش و در چارچوب استراتیژیک عدالت برای همه منعکس گردیده اند، ساحت دارای اولویت ذیل را برای تطبیق اصلاحات پیشنهاد میکنند:

نیاز به امنیت در سراسر کشور تا شهروندان قادر گردند به نهاد های عدلی دسترسی یابند، مشاوره بیشتر،

آگاهی و تعلیمات عامه در مورد پیشرفت سکتور عدلی،

قوانینی که تسوید میشوند و حقوق شهروندان،

توجه دولت به عدالت انتقالی که باید با اسلام و قانون سازگار باشد،

نهاد های قوی با کارمندان مسلکی و لایق تا اصلاحات قانون را تسریع نمایند،

یقینی شدن مالکیت افغانها در خصوص اصلاحات سکتور عدلی که قوانین جدید با شرایط افغانستان سازگار اند.

پس از تصویب دولت، "عدالت برای همه" به "استراتیژی انکشاف ملی افغانستان" تحویل داده خواهد شد که اساسی را برای پالیسی آینده انکشاف و پلان تمویل سکتور عدلی تشکیل خواهد داد. این پروسه، پلان گذاری را برای شرکای بین المللی سهل ساخته مردم را در جریان پلانهای دولت قرار میدهد.

دیدگاه حکومت در مورد عدالت

حکومت در نظر دارد چنان نظام عدلی ای را به میان آرد که:

- به مردم افغانستان، مصئونیت، امنیت و عدالت فراهم نماید،
- برای تمام افغانها (هرکی و در هر جایی که باشد) قابل دسترسی باشد،
- با حد اقل معیارهای پذیرفته شده بین المللی سازگاری و مطابقت داشته باشد، و
- دوامدار و ممکن باشد.

خلاها، قسمت ها و مراحل

- سند دست داشته تحلیل عالی ای را در موارد ذیل در دسترس قرار میدهد:
- نیازها - در جریان ده سال آینده برای تحقق دیدگاه دولت چه کارهایی باید صورت گیرد؟
 - خلاها در برنامه ریزی - خلاها میان وضعیت فعلی و نیازمندیهای ده ساله از چه قرار است؟ و
 - خلا در تهیه وجوه مالی - برای رسیدن از جایی که هستیم تا جایی که باید پس از ده سال قرار داشته باشیم، به چه مقدار پول نیاز است؟

تحلیل ما ضرورت اصلاحات را در پنج قسمت (بعد) ضروری میداند:

- اصلاح قوانین
- فعال ساختن نهادها
- به مردم رسیدن
- مشاوره با مردم در مورد عدالت سستی
- همکاری با سایر برنامه های دولت

ما در سه مرحله ابتکاراتی را در ۵ قسمت اصلاحات تنظیم خواهیم کرد:

- **مداخلت برای رفع بحران** - برای مقابله با بدترین ناتوانیهای نظام، در ظرف سه سال آینده تدابیری باید اتخاذ گردد به شمول تدابیری برای جلوگیری از تخطی های حقوق بشر.
- **ایجاد اساسات** - در ظرف یک تا پنج سال آینده تدابیری باید اتخاذ گردد تا یک نظام ابتدایی و ساده در سراسر کشور بنیاد گذاری شود.
- **تدابیر تکمیلی** - در ظرف ۵ تا ۱۰ سال آینده تدابیری اتخاذ گردد که با استفاده از درسهای آموخته شده از "مداخلت برای رفع بحران" و "ایجاد اساسات"، نظام عدلی را به حد اقل معیارهای بین المللی عیار سازد.

شرکاء

اصلاحات عدلی باید در مشارکت میان حکومت و شرکاء بین المللی اش انجام پذیرد.

- **نقش رهبری کننده حکومت:** حکومت باید در خصوص اصلاحات عدلی نقش رهبری کننده داشته باشد. حکومت مسئول تأمین عدالت برای مردم افغانستان است و باید بخاطر رفع این مسئولیت رهبری را به عهده گیرد. تا حد ممکن تصامیم در مورد اصلاحات عدلی باید توسط حکومت اتخاذ گردیده از طریق روند های عادی مالی و اقتصادی و پالیسی حکومت

مورد اجراء قرار گیرد. سعی گردد تا به مجرد رشد ظرفیت لازم در حکومت برایش صلاحیت مصرف پول داده شود.

- **استقلالیت قضایی:** قانون اساسی برای ستره محکمه و لوی خرنوالی استقلالیت میدهد. در حالیکه برای ارتقاء آجندای اصلاحات، کار مشترک این نهاد ها با وزارت عدلیه ارزش حیاتی دارد، بدون شک حفظ استقلالیت آنها در صدر اولویت ها قرار میگیرد.
- **همکاران بین المللی:** در اصلاح قوانین، جامعه جهانی همکار اساسی و ضروری به حساب میروند و از آنها دعوت به عمل آمده است تا در امر سرمایهگذاری برای نظام عدلی و مشوره روی اولویتها، طرح، تسلسل و تطبیق تدابیر اصلاحی با حکومت کار کنند.

استراتژیها

اصلاحات عدلی باید:

- **مناسب باشد:** اصلاحات قوانین باید برای افغانستان مناسب باشد. در پالیسی این اصلاحات باید شرایط سیاسی، سنن اجتماعی و حقوقی و آرمانهای آینده افغانستان منعکس گردند.
- **جامع باشد:** اصلاحات اداری باید جوابگوی مسایل آتی باشد:
 - ▲ نهادهای دولتی و ظرفیت شان جهت ارائه خدمات عدلی
 - ▲ نهاد های سنتی و ظرفیت شان جهت اعمال وظایف شان مطابق به معیار های ملی و بین المللی
 - ▲ مردم و ظرفیت شان جهت تعقیب و پیگیری حقوق و ادای وجایب شان.
- **متوازن باشد:** - ازینکه بسیاری از قسمت ها (ابعاد) باید برآورده شوند و احياناً هم زمان نیز باشند، حکومت باید آنها را به یک طریق متوازن جواب گوید تا اطمینان حاصل گردد که منابع بصورت معقول بین نیاز های مبرم رقیب تخصیص داده شده اند.
- **منسجم باشد:** طوریکه در هر تلاشی برای بازسازی، وابستگی متقابل وجود دارد، پسندیده نخواهد بود که مأمورین تربیه شده موجود باشند اما وسایل و جایی برای کار کردن نداشته باشند، یا تعمیرات زیبا موجود باشند، اما مأمورین تربیه شده وجود نداشته باشند و یا هم مأمورین آموزش دیده در تعمیرات فشنگ کار کنند، اما تشویق نگردیده شان تأمین نباشد. و یا هم امنیت موجود باشد اما عدالت مؤثر وجود نداشته باشد. وابستگیهای متقابل ممکن است در جاهای مختلف فرق کند. تا حد ممکن برنامه هایی باید طرح گردند که این وابسته گیهای متقابل را تشخیص دهند.
- **کلی (holistic) باشد:** مداخلات وقتی با اهمیت تلقی میشود که به عرضه خدمات مؤثر برای شهروندان یک منطقه بیانجامد. مداخلات هدفگیری شده که در یک نظم درست در یک محل منتخب اصلاحات ضروری را بوجود می آورند، مؤثرتر از مداخلات پراکنده در محلهای متعددی میباشد که منتج به هیچ خدمت مؤثری در هیچ جا نمی گردد.
- **دارای اولویت باشد:** حکومت باید تصمیم گیرد که چه کاری باید اول به معرض اجرا قرار گیرد. در حال حاضر اولویت های آتی مهم دانسته میشوند:
 - ★ **اصلاحات اداری** - تا به مأمورین معاش مناسب پرداخته شود و تشکیل نهادها بصورت سالم مرتب گردد.

★ **تجدید نظر در قوانین** - تا یک چارچوب اساسی حقوقی به میان آید.

★ **منابع** - سکتور عدلی وقضائی به بودجه کافی انکشافی و عملیاتی نیاز دارد تا بتواند تعمیرات، اثاثیه و لوازم مورد نیازی را بدست آرد که سکتور را قادر سازد فعالیت نماید و از اثاثیه ها و لوازم مواظبت کند.

★ **آموزش اساسی** - تا ظرفیت مأمورین برای انجام کار صادقانه، مسلکی و مؤثر رشد یابد.

• **ارزیابی و نظارت**: برای اینکه مطمئن گردیم که نتایج مطلوبه بدست آمده و ارزیابی صورت گرفته است، به یک سنجش اساسی همراه با نظارت، ارزیابی و تعدیل ضرورت داریم.

• **اداره زیان احتمالی**: ما زیانهای احتمالی را شناسایی نموده برای رسیدگی به آنها پلانگذاری خواهیم کرد.

آنچه در ذیل می آید، شروط مؤفقیته اند که عدم هر یک ازین عوامل باعث بروز مخاطراتی میگردد که باید کنترل گردیده کاهش یابند:

- تعهد دولت به اینکه به عنوان یک اولویت در عرصه عدالت سرمایهگذاری کند،
- توافق عام میان دولت و منابع کمک دهنده،
- ثبات سیاسی / بهبود سطح امنیت
- وجوه مالی کافی برای سکتور عدلی
- هم آهنگی مؤثر فعالیتها در سکتور عدلی

مصارف

حالا وقت آن نیست که برای اصلاحات عدلی وقضائی پلان مالی دراز مدت ترتیب گردد. مصارف واضحاً زمانی معلوم یا دانسته میشوند که ارزیابی نیازمندیها و سرویها تکمیل گردیده در مورد چگونگی تشکیل آنها انتخاب صورت گیرد.

اما، درین پالیسی تشخیص گردیده که نمونه سازی سالم و دقیق مالی از اولویت های عاجل است. هم منابع کمک دهنده و هم حکومت به تحلیل و تجزیه جاری مالی نیاز خواهند داشت تا مطابق آن پلانهای شان را طرح کنند. این امر در هر قسمتی مقتضی ارزیابی جامع نیازمندیها خواهد بود که هیچ یک از آن تا حال آغاز نگردیده است.

سند دست داشته یک سلسله پیش بینی های ابتدایی را در مورد مصارف اصلاحات عدلی و قضائی در ۱۰ سال آینده تقدیم میدارد که این پیش بینیها بر مبنای درسهای آموخته شده در سه سال گذشته استوار اند.

بگونه مثال، در یک فرضیه ممکن و با اعتدال پیش بینی میکنیم که هزینه پرسونل تحت اصلاحات اداری در ۱۰ سال آینده از میزان موجوده آن از ۱۵۰ - ۳۰۰ میلیون دالر امریکایی بلند خواهد رفت.

این هزینه ممکن است با تقویه اقتصاد و بلند رفتن توقعات بطور تعجب آوری حرکت کند. اما عکس آن نیز میتواند واقع گردد. فکر میکنیم شرکای تأمین کننده وجوه مالی ضرورت خواهند داشت تا اینبار مسئولیت را با ما شریک سازند چنانچه در سکتور پولیس این کار را کرده اند.

هرگاه در وضعیتی که زیربنای آموزش وجود ندارد، هزینه و مصارف آموزش را ۶,۵ در صد مجموع معاشات برای نیروی کاری که شدیداً از آموزش بی بهره اند، فرض کنیم، درین صورت در ۱۰ سال آینده ۳۰ میلیون دالر دیگر اضافه خواهد شد. تعمیرات در سه سال اول ممکن است ۵۲ میلیون دالر مخارج بردارد.

پروگرامهای مساعدت حقوقی ممکن است به طرق مختلف با مصارف مختلف طرح و ترتیب گردند. اما مساعدت حقوقی برای افغانستان یک برنامهٔ اختیاری نیست، بلکه قانون اساسی در قضایای جرمی مساعدت های حقوقی را تضمین نموده است.

هرگاه حکومت از ادای این حق عاجز آید، سرانجام اعتبار محکومیت و مجرمیت زیر سوال خواهد رفت. در قضایای مدنی، بدون دسترسی به حد اقل مساعدت حقوقی، برای زنان و اطفال مشکل خواهد بود حقوق شان را در موضوعات فامیلی و ملکیت بدست آرند. درین جا تخمین زده میشود که یک نظام معتدل و در حد اوسط برای افغانستان در ۱۰ سال آینده ۳۰ میلیون دالر امریکایی مصارف خواهد داشت - یعنی بصورت تقریبی ۱,۲۰ دالر برای هر فرد. گمان میکنیم کمبودی تمویل در ۱۰ سال آینده ممکن به یک میلیارد دالر برسد. درین مرحله موضوع خطیر و مهم، تخمین دقیق مصارف برای آینده نیست بلکه آنچه مهم است اینست که یک خلای بزرگ محتاج به تمویل، موجود است که باید توسط حکومت و همکاران بین المللی اش به آن رسیدگی شود.

قسمت اول:

اصلاح قوانین

درین اواخر دولت انتقالی بیش از ۱۰۰ فرمان مهم صادر کرده است. یکتعداد دیگری تحت غور بوده و عدّه دیگری نیز ضرورت به ایجاد دارند.

به بعضی ازین فرامین در تحت قانون اساسی، بعضی دیگری بمنظور تأسیس یک چهار چوب برای دولت و بعضی دیگر قسمتی از زیربنای اساسی دیموکراسی حاکمیت قانون به شکل مدرن آن ضرورت میباشد.

دربخش عدلی و قضائی، قوانین در مورد اصول اجراءات جزایی مؤقت، زندانها، محاکم و عدالت نوجوانان همه تکمیل گردیده اند و تربیت و آموزش کارمندان نیز در جریان میباشد. در بعضی قضایا، مانند قانون مدنی و مقررات مربوط به حقوق فامیل و حقوق شرکتها آوردن اصلاحات را ضروری پنداشته اند اما درین موارد قبلاً قوانینی موجود اند که اصلاحاتی باید در آنها وارد گردد. بعضی قضایای دیگر مانند حمایت از حقوق بشر ایجاب میکند تا از مبداء و اساس طرح گردند. برخی دیگر از قبیل قوانین مرتبط به اعمار و استخراج منابع طبیعی، بمنظور تشویق سرمایه گذاری خارجی ضرورت به توسعه خواهند داشت.

در هر صورت قوانین در افغانستان باید به مقتضای شرایط افغانستان باشد. بمنظور تطابق با دساتیر صریح قانون اساسی، هیچ قانونی در افغانستان در مخالفت با اصول اسلام وضع شده نمیتواند.

با گذشت زمان، پروسه اصلاح قوانین بصورت فزاینده با مشکلات و چالشهایی مواجه خواهد شد. در بعضی موارد در برابر برخی از موضوعات پیچیده و پُرچالش چون مسایل قانون زمین و قانون فامیل ضرورت خواهد بود تا حل و فصل صورت گیرد.

یک جامعه مدنی قویتر مستلزم نقش بزرگتر در اصلاح قوانین، از آنچه که تا حال دارد بوده و مستحق آن نیز میباشد. بدون شک یک مجلس فعال شورای ملی پروسه اصلاح قوانین را سیاسی خواهد کرد.

در حال حاضر تجدید نظر بر قوانین توسط منابع کمک کننده حمایت میگردد، چه به صورت مشاورین تخنیکی در وزارتخانه های افغانستان و چه به صورت مربیان و مشاورین در بخش قانون گذاری ریاست تقنین وزارت عدلیه.

عدّه کمی از متخصصین خارجی اند که بی نظیر بودن قوانین افغانستان را تقدیر میکنند و فقط عدّه قلیلی از حقوقدانان افغانستان فرصت آنرا داشته اند تا در مورد چهارچوب حقوقی دیموکراسی عصری و دیموکراسی بازار آزاد بیاموزند.

هرگاه حمایت کمک کنندگان قطع گردد، بدون شک یک ضرورت جدی در رابطه به ظرفیت تجدید نظر بر قوانین در نهاد های اداره شونده توسط افغانان باقی خواهد ماند. دولت ضرورت خواهد داشت در مورد میکانیزمها برای بازنگری قوانین آینده تصمیم بگیرد. بخش تقنین (دیپارتمنت قانونگزاری) یکتعداد بسیار کم افرادی را دارد که توانمندی بعهده گرفتن تجدید نظر بر قوانین را دارند. در آینده اصلاح قوانین توسط بخش تقنین و یا کدام گروپ دیگر تخصصی در وزارت عدلیه به پیش برده خواهد شد.

قانونگزاری جاری در شورای ملی نیازمند متخصصین تسوید قوانین خواهد بود. ترجمه و تفسیر حقوقی یک چالش مهم و حیاتی خواهد بود.

دولت باید اجندهای واضح را برای اصلاحات فوری، میان مدت و دراز مدت ترتیب نماید.

ابتکارات و نتایج			
قسمت ۱ اصلاح قوانین	مداخله برای رفع بحران سال ۱-۳	اساسات سالهای ۴-۵	تکمیل سالهای ۵-۱۰
	اعمال: فراهم آوری مساعدت های مهم مسلکی و آموزش اختصاصی برای تسوید قوانین	اعمال: فراهم آوری مساعدت های محدود مسلکی و آموزشی برای تسوید قانون	اعمال: فراهم آوری مساعدت های کاهش یافته برای بخش تقنین در صورت ضرورت.
	آغاز اعمار دیپارتمنت تسوید قوانین برای شورای ملی (ولسی جرگه)	بهبود بخشیدن ظرفیت تسوید قوانین برای شورای ملی	در صورت ضرورت کمک به تسوید قوانین برای شورای ملی
	تمرکز بر اصلاح قوانین بر مبنای چهارچوب اساسی حقوقی و قانونگزاری تحت غور	تمرکز بر اصلاح قوانین بر مبنای چهارچوب اساسی حقوقی و قانونگزاری تحت غور	ادامه ابتکارات اصلاحی درازمدت
	آغاز پروژه های دراز مدت اصلاح قوانین (مانند قانون جزا، قانون زمین و قانون خانواده) آغاز آموزش برای	تداوم پروژه های دراز مدت (مانند قانون زمین و قانون خانواده) ادامه آموزش - ارتقاء ظرفیت اداری	

<p>ترجمه کتبی و شفاهی حقوقی</p> <p>دست آوردها (outputs)</p> <p>قانون سازی جاری - اصلاح شدن ساحات بسیار پیچیده</p> <p>نتایج (outcomes)</p> <p>تکمیل چهار چوب حقوقی برای حاکمیت قانون - قانون عصری زمین، و قانون خانواده</p> <p>مصارف</p> <p>۵ میلیون دالر</p>	<p>برای آموزش و تنظیم ترجمه حقوقی</p> <p>دست آوردها (outputs)</p> <p>قانون سازی مؤفق جاری - قوانین اختصاصی بیشتر وضع میشوند</p> <p>نتایج (outcomes)</p> <p>حکومت در مطابقت با قوانین قرار میگیرد - فعالیت های مخصوص حقوقی ممکن میگردد</p> <p>مصارف</p> <p>۱۰ میلیون دالر</p>	<p>ترجمه کتبی و شفاهی حقوقی</p> <p>دست آوردها (outputs)</p> <p>چهارچوب اساسی حقوقی تکمیل میشود - قوانینی که بر مبنای قانون اساسی، برای دستگاه دولت و امور اساسی حقوقی افراد و تجارت لازم اند.</p> <p>نتایج (outcomes)</p> <p>حکومت با قوانین مطابقت مییابد - شهروندان و افراد قادر میشوند تا در ساحات اساسی بر یک چهار چوب حقوقی عصری اتکا نمایند.</p> <p>مصارف</p> <p>۱۵ میلیون دالر</p>	
		<p>مصارف مجموعی</p> <p>۳۰ میلیون دالر</p>	

قسمت دوم:

فعال ساختن نهادها

۱,۲ تقویت کارمندان عدلی:

پروسه مقدماتی اصلاح و باز سازی در بخش عدلی بخوبی پیش میرود. در وزارت عدلیه از سال ۲۰۰۴ تمام ریاست ها به استثنای محاسن تجزیه و تحلیل و بازسازی گردیده اند.

مدیریت عالی یکبار دیگر بمنظور انعکاس دسترسی به آنچه در کشور های مترقی معمول است طرح گردید به نحویکه وزیر بعنوان شخص اول در امور سیاسی و پالیسی ساز وزارت و یک مأمور ارشد عامه مسئول امور مدیریتی و عملیاتی ایفای وظیفه خواهد کرد.

در حدود ۳۰۰۰ شغل در سطح کشور در نظر گرفته شده که هر کدام برای اشتغال بر مبنای لیاقت و شایستگی بروی شایقین باز اند. این همه پیش شرط هائی اند برای ازدیاد معاشات مطابق پروسه مقدماتی اصلاح و بازسازی.

پروسه استخدام هم اکنون ادامه دارد. لوی خرنوالی مرحله اول پروسه اصلاح و بازسازی مقدماتی را سپری نموده و مباحثات در مورد توسعه پروسه اصلاح و باز سازی مقدماتی به محاکم مستقل در جریان است.

پروسه اصلاح و بازسازی باید حدود ۲۰۰۰۰ کارمند نهادهای دایمی عدلی و قضائی را در سراسر افغانستان تحت پوشش گیرد. همه این نهاد ها در جریان سالهای جنگ از لحاظ کیفیتهای مسلکی تنزل نموده اند. مزد کارمندان این نهادها بصورت غیر قابل توقع پایین است و همیشه به موقع هم پرداخت نمیگردد و نیز همه استخدامها بر مبنای لیاقت و شایستگی صورت نگرفته اند.

معمولاً قضات، خرنوالان و سایر کارمندان دولت توسط مردان قدرتمند محلی مورد تهدید قرار میگیرند که این امر منتج به فقدان قوه کاری مسلکی و خطر رشوه دهی میگردد.

دولت خواستار ارائه خدمات عدلی صادقانه، مسلکی و مؤثر برای کلیه شهروندان میباشد. بنابراین باید به تمام کارمندان معاش مناسب پرداخته شود و آموزش مناسب ببینند. همچنان کارمندان دولت در ساحة کار و زندگی باید از مصئونیت برخوردار باشند. توجه خاص در قسمت آموزش و ترقی خانمها و در استخدام آنها صورت گیرد تا اینکه در همه سطوح ارگانها نمایندگی مناسب زنان تضمین گردد.

دولت تطبیق برنامه اصلاحات اداری را بمنظور احیای مجدد ارگانهای دایمی عدلی و قضائی، استخدام مجدد کارمندان مستعد، عزل کارمندان غیر واجد شرایط و تأمین معاش مناسب ادامه

خواهد داد. دولت سطح مسئولیت مأمورین را بالا برده و یک چهارچوب اخلاقی را جهت رهنمایی کارمندان انکشاف خواهد داد.

۱.۱.۲ معاشات

در حال حاضر اصلاحات اداری بصورت فوری افزایش معاشات را از ۵-۱۰ برابر وعده میدهد. در تحلیل و ارزیابی اش دولت افزایش حد اکثر % ۵۰۰ را در ۱۰ سال فرض مینماید. گرچه اصلاحات اداری و لایحه معاشات هر دو تمویل نشده اند.

۲.۱.۲ آموزش

ارزیابی نیازمندیها

هر ارگان باید ارزیابی جامعی از نیازمندی هایش داشته باشد.

آموزش های عاجل

در ظرف سه سال آینده اصلاحات اداری منتج به نتایج فراگیر در ارگان های عدلی و قضائی خواهد شد. همزمان با اینکه کارمندان جدید به کارمند دائمی ارتقاء مییابد و ارگانها سرو صورت میگیرد، پروگرامهای آموزشی فراگیر باید روی دست گرفته شود. در عین حال ارائه خدمات باید ادامه داده شود. منحنی اقدام فوری برای اكمال کمبودهای بخش عدلی و قضائی باید پروگرامها و تدابیر آموزشی جامع برای کارمندان مورد نظر ایجاد و تطبیق شود. این پروگرام کارمندان مورد نظر را حد اقل بصورت عاجل کمک خواهد کرد که وظایف خویش را بصورت درست انجام دهند. فرق نمیکند که کارمندان مذکور دارای تحصیلات حقوقی اساسی باشند یا خیر.

آغاز و ادامه تحصیلات حقوقی

دولت میداند که تدابیر موجوده آغاز و ادامه تحصیلات حقوقی در سه ارگان عدلی و قضائی نا کافی می باشد. در گذشته کوشش های قابل ملاحظه ای برای حل این معضله از طرف کمک کننده ها وجود داشته به شمول تعلیمات حقوقی از طریق کمیسیون اصلاحات عدلی و قضایی، IDLO، ISIS. با ایجاد کمیته آموزش تعلیمات عدلی و قضائی، ستره محکمه نقش رهبری کننده را در قسمت آموزش عدلی و قضائی بازی کرده است. کمیته مذکور از پروسه آموزش کارمندان جدید عدلی و قضایی نظارت خواهد کرد و در نظر دارد برنامه فراگیری را غرض ادامه تحصیلات و آموزش قضایی که شامل کنفرانس ها، سمینار ها، ورکشاپها، مواد درسی و تألیفات میگردد، انکشاف دهد. کمیته فوق غرض پیشبرد وظایف به مساعدتهای تخنیکی، تسهیلات و وسایل ضرورت خواهد داشت. دولت خدمات مشابه را به حقوقدانان و خرنوالان ارائه خواهد کرد. دولت افغانستان یک مرکز ملی آموزش حقوقی را ایجاد خواهد کرد و ایتالیا پرداخت مصارف تعمیر آن را وعده نموده است. دولت به منظور اینکه نقش خویش را ایفا نماید، با سهامدارن کار خواهد کرد (چه یک ارگان به تمام ارگانها خدمت نماید یا مراکز آموزشی جداگانه برای هر ارگان ایجاد گردد) تا زمین دریافت نموده روی مصارف دوامدار به توافق برسد. نخست ضرورت به کمک بین المللی جهت ایجاد و راه اندازی کورسها و مواد درسی آن محسوس خواهد گردید. هدف

عمده این است که در ظرف ۳-۵ سال آینده یک یا بیشتر ارگان های تمویل شده که توسط افغانستان به پیشبرده شود، ایجاد خواهد گردید.

۴.۱.۴ تعلیمات حقوقی پوهنتون

امروز تعلیمات حقوقی در افغانستان در مرحله شیرخوارگی (طفولیت) قرار دارد. فاکولته های کابل فقیر اند. پوهنتون هاییکه در خارج از کابل قرار دارند، در حال نزع بسر میبرند. بسی استادان پوهنتونها دارای کفایت لازم نیستند، برای آنها معاش کم پرداخت میشود، و نیز کمبود مهارت و ضعف مورال دارند. برنامه آموزشی و شیوه های تدریس باید بهبود بخشیده شوند. سهولتهای حمایتی محدود اند و حتی اغلباً مواد اساسی قانون هم به آسانی در دسترس قرار ندارند.

بدون یک نظام تعلیمی بنیادی با کیفیت قابل پذیرش، اصلاحات حقوقی در افغانستان دوامدار نخواهد بود. اگر پوهنتونهای کشور نتوانند فرآورد شایسته و قابل قبولی از فارغین شان داشته باشند، نه مؤسسات عدلی و قضائی و نه هم یک انجمن مستقل میتواند عملکردی داشته باشد. پوهنتون کابل را میشود منحیث یک موسسه الگو و نمونه بهبود بخشید. برای استادان باید معاش خوبی پرداخته شود. دروس پوهنخی حقوق و شرعیات باید مرتبط بوده و اصلاح نصاب تحصیلی نتیجه مثبت دهد.

ضرورتی جهت پلانهای جامع تحصیلی برای استادان، ایجاد شرایط بهتر کار و فرصت برای سفر های تحصیلی وجود دارد. مواد درسی باید آماده و در دسترس محصلین در سراسر مملکت قرار گیرد. برای تعلیمات حقوقی از طریق سکتور عدلی و قضائی تمویلی وجود ندارد، از همین جهت ما آنرا یک موضوع مهم تلقی نموده در طرحهای عمومی خویش می گنجانیم. قدمهای ابتدائی جهت اصلاح نصاب تحصیلی پوهنخی حقوق و علوم سیاسی برداشته شده است، مگر این کوشش باید ادامه یافته تمویل گردد و به سایر پوهنتونهای کشور گسترش یابد.

۴.۱.۴ حرفه یا مسلک آزاد حقوقی

هیچ بازاری بر مبنای دموکراسی بدون یک حرفه یا مسلک آزاد حقوقی نمیتواند عملکردی داشته باشد. بدون این حرفه دفاع خاصی از قضایای جزائی و مشوره مستقل در موضوعات داخلی نمیتواند صورت گیرد.

فعلاً افغانستان دارای حرفه یا مسلک آزاد حقوقی نیست. معیارهای جهت اجازه دخول در کار های عملی حقوقی وجود ندارد، و هیچ موسسه ای نه خصوصی و نه عامه وجود دارد تا کنترل نماید که کی میتواند منحیث وکیل دعوا باشد. دولت این را حیاتی میداند تا از پیشرفت یک حرفه یا مسلک آزاد حقوقی از طریق بوجود آوردن انجمنها و مؤسسات مسلکی حمایت کند.

ابتکارات و نتایج			
تکمیل سالهای ۵ - ۱۰	اساسات سالهای ۴ - ۵	مداخله برای رفع بحران سال ۱ - ۳	قسمت ۱,۲ تقویۀ مردم
اعمال:	اعمال:	اعمال:	۱,۱,۲ بهبود معاشات
<p>محدود</p> <p>تمرکز بر ولسوالیها</p> <p>حفظ تساوی معاشات</p> <p>تنفیذ اخلاقیات</p> <p>اجرای تساوی زن و مرد در استخدام و ترفیع</p> <p>دست آوردها (outputs) حد اوسط معاشات سالانه از ۱۲۰۰ دالر تا ۲۴۰۰ دالر ارتقاء میکند.</p> <p>نتایج (outcomes) بهبود در استخدام، حفظ و اجراءات و اخلاقیات</p> <p>بهبود در خدمات عدلی و افزایش اعتماد مردم به نظام عدلی</p> <p>مصارف ۱۷۰ میلیون دالر</p>	<p>مساعدت تخنیکی</p> <p>تمرکز بر ولایات و ولسوالیهای کلیدی</p> <p>افزایش در معاشات و تساوی در سکتور های مربوطه</p> <p>آموزش اخلاقیات</p> <p>اجرای تساوی زن و مرد در استخدام و ترفیع</p> <p>دست آوردها (outputs) حد اوسط معاشات سالانه از ۱۲۰۰ دالر تا ۱۸۰۰ دالر ارتقاء میکند.</p> <p>نتایج (outcomes) بهبود در استخدام، حفظ و اجراءات و اخلاقیات</p> <p>بهبود در خدمات عدلی و افزایش اعتماد مردم به نظام عدلی</p> <p>مصارف ۶۰ میلیون دالر</p>	<p>مساعدت عمده تخنیکی برای بهبود معاشات از طریق اصلاحات اداری (طرح، درجه بندی، استخدام و آغاز وظایف)</p> <p>تمرکز بر کابل و مراکز ساحوی</p> <p>افزایش در معاشات و تساوی در سکتور های مربوطه</p> <p>اجرای چهارچوب اخلاقیات</p> <p>اجرای تساوی زن و مرد در استخدام و ترفیع</p> <p>دست آوردها (outputs) حد اوسط معاشات سالانه از ۶۰۰ دالر تا ۱۲۰۰ دالر ارتقاء میکند.</p> <p>نتایج (outcomes) بهبود در استخدام، حفظ و اجراءات و اخلاقیات</p> <p>بهبود در خدمات عدلی و افزایش اعتماد مردم به نظام عدلی</p> <p>مصارف ۴۵ میلیون دالر</p>	

		مصارف مجموعی ۲۷۵ میلیون دالر	
۲,۱,۲ آموزش	اعمال: ارزیابی جامع نیازمندیها تسریع آموزش داخل خدمت آموزش کارمندان جدیدالتقرر تحت روند اصلاحات اداری آموزش مدیریت تسهیلات مداوم آموزش برای قضات، حارنوالان و کارمندان عدلی	اعمال: نظارت و ارزیابی ادامه آموزش کارمندان جدیدالتقرر ادامه تعلیمات حقوقی	اعمال: نظارت و ارزیابی ادامه تعلیمات حقوقی
دست آوردها (outputs) ارتقای سالانه ۵۰ درصد از مأمورین	دست آوردها (outputs) مهارتهای لازمی برای ۱۰۰ در صد کارمندان	دست آوردها (outputs) مهارتهای لازمی برای ۲۰ در صد کارمندان	دست آوردها (outputs) ارتقای سالانه ۵۰ درصد از مأمورین
نتایج (outcomes) بهبود در خدمات عدلی و افزایش اعتماد مردم به نظام عدلی	نتایج (outcomes) بهبود در خدمات عدلی و افزایش اعتماد مردم به نظام عدلی	نتایج (outcomes) بهبود در خدمات عدلی و افزایش اعتماد مردم به نظام عدلی	نتایج (outcomes) بهبود در خدمات عدلی و افزایش اعتماد مردم به نظام عدلی
مصارف ۱۰ میلیون	مصارف ۴ میلیون دالر	مصارف ۱۸,۵ میلیون دالر	مصارف ۱۰ میلیون
		مصارف مجموعی ۳۲,۵ میلیون دالر	
۳,۱,۲ تعلیمات حقوقی پوهنتون	اعمال ارزیابی جامع نیازمندیها انکشاف پوهنتون کابل به حیث یک پوهنتون نمونه اصلاح نصاب تحصیلی	اعمال نظارت و ارزیابی امعار یا احیای مجدد در مراکز ساحوی منتخب	اعمال نظارت و ارزیابی امعار یا احیای مجدد در مراکز ساحوی منتخب

<p>تحقیقات تسهیلات تحقیقات تسهیلات تحقیقات</p> <p>ساحوی ساحوی ساحوی</p> <p>حفظ تساوی معاشات در مراکز ساحوی</p> <p>فیلوشیپ تحصیلی برای محصلین ممتاز</p> <p>دست آوردها (outputs)</p> <p>فراغت بیش ۱۰۰ نفر تحصیل یافته در سال</p> <p>نتایج (outcomes)</p> <p>دسترسی شهروندان و استخدام کننده گان به افراد مسلکی حقوقی هم در سکتور عامه و هم در سکتور خصوصی</p> <p>مصارف</p> <p>۵ میلیون دالر</p>	<p>تحقیقات تسهیلات تحقیقات تسهیلات تحقیقات</p> <p>ساحوی ساحوی ساحوی</p> <p>تساوی معاشات در مراکز ساحوی</p> <p>فیلوشیپ تحصیلی برای محصلین ممتاز</p> <p>دست آوردها (outputs)</p> <p>فراغت بیش ۱۰۰ نفر تحصیل یافته در سال</p> <p>نتایج (outcomes)</p> <p>دسترسی شهروندان و استخدام کننده گان به افراد مسلکی حقوقی هم در سکتور عامه و هم در سکتور خصوصی</p> <p>مصارف</p> <p>۵ میلیون دالر</p>	<p>بهبود در مواد درسی</p> <p>ارتقای سهولتها برای تحقیقات</p> <p>بهبود بخشیدن تلافی برای دست یابی به تساوی با استخدام قابل مقایسه</p> <p>تجدید مهارت استادان از طریق مساعدت تخنیکی و بورس های تحصیلی</p> <p>دست آوردها (outputs)</p> <p>فراغت ۱۰۰ نفر تحصیل یافته در سال</p> <p>نتایج (outcomes)</p> <p>دسترسی شهروندان و استخدام کننده گان به افراد مسلکی حقوقی هم در سکتور عامه و هم در سکتور خصوصی</p> <p>مصارف</p> <p>۳ میلیون دالر</p>	
		<p>مصارف مجموعی</p> <p>۱۳ میلیون دالر</p>	
<p>اعمال</p> <p>حمایت از تشکیل انجمن مستقل وکلای مدافع</p> <p>همکاری تخنیکی محدود</p> <p>تقویت محدود برنامه</p>	<p>اعمال</p> <p>حمایت از تشکیل انجمن مستقل وکلای مدافع</p> <p>همکاری تخنیکی</p> <p>تقویت برنامه</p>	<p>اعمال</p> <p>حمایت از تشکیل انجمن مستقل وکلای مدافع</p> <p>ارزیابی جامع نیازمندیها</p> <p>چهار چوب تقنین</p> <p>حمایت از منابع</p> <p>- تعمیرات، مواد</p>	<p>۴,۱,۲ هیئت مستقل وکلا</p>

<p>دست آوردها (outputs) عضویت ملی</p> <p>وکلاي مستقل برای قضایای مدنی و جزایی از نظر افتادگی مسلک</p> <p>نتایج (outcomes) بهبود در خدمات عدلی افزایش در اعتماد مردم نسبت به فعالیت های مبتنی بر مارکیت آزاد</p> <p>مصارف ۵ میلیون دالر</p>	<p>دست آوردها (outputs) عضویت ملی</p> <p>وکلاي مستقل برای قضایای مدنی و جزایی از نظر افتادگی مسلک</p> <p>نتایج (outcomes) بهبود در خدمات عدلی افزایش در اعتماد مردم نسبت به فعالیت های مبتنی بر مارکیت آزاد</p> <p>مصارف ۲ میلیون دالر</p>	<p>ادامهٔ تعلیمات برای متخصصین حقوقی</p> <p>همکاری تخنیکي</p> <p>اجرای چهارچوب اخلاقیات</p> <p>اجرای چهارچوب تساوی زن و مرد</p> <p>دست آوردها (outputs) تهداب یک هیئت مستقل وکلا با اساس قانونی</p> <p>وکلاي مستقل برای قضایای مدنی و جزایی</p> <p>نتایج (outcomes) بهبود در خدمات عدلی افزایش در اعتماد مردم نسبت به فعالیت های مبتنی بر مارکیت آزاد</p> <p>مصارف ۴ میلیون دالر</p>	
<p>مصارف مجموعی ۱۱ میلیون دالر</p>			

۲,۲ اصلاحات اداری

۱.۲.۲ تشکیلات درست

از اوایل سال ۲۰۰۴ دولت افغانستان به پیشرفت های شایانی در عرصه بازسازی اداری ارگانهای دایمی عدلی و قضائی نائل آمده است.

- در مرحله اول PRR وظایف اساسی و ماموریت وزارت عدلیه و لوی څارنوالی واضح گردید.
- مرحله دوم PRR وزارت عدلیه پذیرفته شده و فعلاً رقابت بخاطر ۱۵۰ پست جریان دارد و همچنان در آینده ادامه خواهد یافت.

- به اساس قانون تشکیل و صلاحیت محاکم، تشکیلات و ساختار محاکم تعیین گردید.
- قوانین مانند قانون اجراء جزائی، محبوسین و عدالت نوجوانان نهایی و تصویب گردید.

دولت خواهان اصلاحات تشکیلاتی بیشتر در ارگانهای دایمی عدلی و قضائی میباشد. با وجودیکه ما فکر می کنیم که همه ساختار ها دارای ارتباط خوب منطقی میباشد. اما بعضی موضوعات سیستماتیک وجود دارد که باید بحث گردد مانند نبودن نظام اداری عدلی و قضائی.

۲.۲.۴. مدیریت درست

بدون داشتن منابع، دولت با چالش احیاء نظام عدلی و قضائی مدرن روبرو میباشد یعنی (پلانگزارى پالیسی، طرح برنامه، و اداره/مدیریت مالی، معلومات و منابع بشری که همه باید بهبود یابد.) ما تا حال به پیشرفتهای مهم دست یافته ایم.

- وزارت عدلیه تصویب کمک یک میلیون دالری را از دولت جهت طرح و تطبیق پروگرام ارتقای ظرفیت ها به سطح ولسوالیها و ولایات دریافت نموده است. این اولین ابتکار اساسی اصلاحی وزارت است که توسط خود وزارت طرح و تطبیق میگردد.
- لوی خرنوالی یک گروپ کاری را جهت نظارت از فعالیت های انکشافی اش ایجاد نموده است.

▪ ستره محکمه درین اواخر اعلان نمود که کمیته آموزشی قضائی را تأسیس مینماید تا زمینه را برای ستره محکمه در اداره نمودن طرح و تطبیق آموزش قضات فراهم سازد. در سه سال آینده دولت جهت ارتقای ظرفیت مقامات رهبری افغانی در اداره نمودن اصلاحات اداری به مساعدت های مسلکی و تخنیکی نیازمند است. در سالهای چهارم و پنجم نیازمندی ها باید مجدداً ارزیابی و محدود گردند. و در سال های پنجم الی دهم مساعدت های تخنیکی در موارد مخصوص باید صورت بگیرد. دولت و منابع کمک کننده فعلاً جهت تطبیق و تنظیم مساعدت های مسلکی برای مقام رهبری ارگانهها و مسئولین عالی رتبه یکجا مصروف کار اند و نیاز به آموزش دادن مدیران جهت پیش برد اموریکه در ۱،۲،۳ ذکر گردید احساس می شود.

۲.۲.۴. منابع درست

شرایط کاری برای قضات دولتی بصورت کلی در سراسر افغانستان غیرقناعت بخش میباشد. اما پیشرفت های مهم در عرصه تجهیز بخش های نظامی و تنفیذ قانون صورت گرفته است. در تهیه منابع و امکانات برای بخش عدلی و قضائی تقریباً هیچ کاری انجام داده نشده است. یکی از نتایج مهم آن توجه مردم به نظام قضائی سنتی میباشد که حد اقل در سراسر کشور قابل دسترسی است.

چون وضعیت در ولایت و ولسوالی وخیم است، در نتیجه یک نظام متمرکز در کابل و موجودیت غیر منصفانه نهاد های عدلی در بعضی از ولایات و ولسوالیها و عدم موجودیت شان در برخی دیگر از ولایات و ولسوالیها به وجود آمده است. مساعد نبودن وضعیت امنیتی برای کارمندان عدلی و قضائی، استخدام کارمندان تحصیل یافته را در اکثر مناطق غیر ممکن میسازد. اگر استخدام هم کردند، آسیب پذیری و ترس مانع صدور فیصله های درست شان می گردد. کمبود وسایل

ترانسپورتی و ارتباطی سد راه خدمت کارمندان می گردد. و اکثر اوقات در مقابل انجام وظیفه خویش پول میخواهند.

ادارات سنتی اختیارات را بدست می گیرند که با ۹۰٪ قضایای حقوقی در سراسر کشور سر و کار دارند. تهیه امکانات برای مأمورین جهت انجام وظایف شان از اولویت های جدی دولت میباشد. امکانات باید همزمان با استخدام کارمند جدید آموزش دیده و بازسازی اداره فراهم گردد.

ساختمانها (تعمیرات)

ساختمان بعضی از تعمیرات تحت کار اند و برخی هم پلان شده اند. یک نهاد عدلی و قضائی کثیرالاستفاده در مزارشریف گشایش یافته است. نهاد های دیگر در کابل و حد اقل در ۱۰ ولایت تکمیل گردیده و بعضی نیز در پلان گرفته شده اند. زندان کابل بازسازی شده است و ترمیمات تعمیر وزارت عدلیه و لوی څارنوالی تکمیل گردیده اند. در مجموع روند نسبتاً آهسته بوده است. برای هر نظام عدلی و قضائی ساختمان از جمله وسایل ابتدایی خدماتی به حساب میرود. خدمات عدلی و قضائی توسط اشخاص ارائه شده و ساختمانها مراکز خدمات میباشدند. قضاوت، شکایت، تعقیب عدلی، توقیف، اصلاح، مشورت و آموزش آگاهی همه توسط اشخاص در ساختمانها صورت میگیرد. ساختمانهای عدلی و قضائی مانند شفاخانه ها و کلینیک ها بخاطر توجه به صحت و مکاتب برای تعلیم مهم میباشدند. بدون داشتن ساختمان اساسی در هر جایی که عدالت جستجو میشود، حاکمیت قانون غیر ممکن میباشد.

وضع تعمیرات در بخش عدلی و قضائی بطورعموم ناکافی وغیردقیق میباشد و در بسیاری جاها حتی تعمیرات وجود ندارد. این امر باعث تضعیف روحیه گروپ کاری شده. سبب تخریب هر نوع اعتبارنظام عدلی و قضائی دولت و ایجادگر یک فضای ناپسند از تخلفات حقوق بشر، محبوسین و دیگران خواهد شد. وضع در کابل خوب نبوده و در جاهای دیگر بدتر میباشد. جاهاییکه جامعه بین المللی برای کمک آماده بوده، معمولاً کدام پیش بینی و تخصیص در قسمت بودجه عادی و انکشافی برای مصارف وجود نداشته است.

مواد و لوازم

در حال حاضر، در اکثرجاها مؤظفین عدلی و قضائی جهت پیشبرد امور شان به مقدار کم و یا هم هیچ مواد دسترسی ندارند. در اکثر جاها، مواد عادی دفاتر قابل دسترسی نمیباشد. بدون داشتن وسایط نقلیه، افسران زندان نمی توانند زندانیان را به محاکم یا شفاخانه ها انتقال دهند و مستنطقین لوی څارنوالی نمی توانند به محل وقوع حادثه سفر کنند. لایبراتورهای عدلی وجود ندارد که څارنوالان را در تکمیل تحقیق جرایم محل وقوع حادثه کمک نماید. مأمورین حقوق نمی توانند جهت میانجیگری برای حل منازعات زمین به ولسوالیها بروند یا مردم را برای درخواست دادن به محاکم دولتی کمک کنند. بناً نظام عدلی و قضائی سنتی خلاء را پر مینماید.

بدون موجودیت تلفون یا فکس. قضات نمی توانند مؤظفین زندان را مشوره دهند که چه وقت قضایا برنامه ریزی میشود، حقوقدانان قضایای دولتی نمی توانند هدایاتی را دریافت نمایند که چگونه منازعات را حل و فصل کنند، څارنوالان ولایات نمی توانند به تحقیقی که در مرکز صورت میگیرد دسترسی داشته باشند. در کابل کمپیوتر به تعداد کم موجود بوده و در سایر مناطق تقریباً وجود ندارد.

دولت باید یک پروگرام منابع جامع و مداوم را دنبال کند که متمرکز باشد بر:

- ارزیابی ضروریات و سهولت های همه جانبه
- تکمیل آموزش منسجم با منابع
- تهیه حداظمی منابع از طریق مراکز عدلی وقضائی متعدد الاهداف برای محکمہ، استنطاق، دفاع و سایر خدمات به شمول تدابیر مناسب برای زنان و معیوبین جهت دسترسی به سهولتها و خدمات عدلی وقضائی
- سهولت های توقیف و احیای مناسب برای زنان و اطفال مطابق با معیارهای بین المللی حقوق بشر.
- تهیه و تدارک مناسب مصارف کاری به شمول مواد و لوازم.

ابتکارات و نتایج			
قسمت ۲،۲ ریفورم اداری	مداخله برای رفع بحران سالهای ۱-۳	عناصر مرکزی سالهای ۴-۵	اتمام سالهای ۶-۱۰
۱،۲،۲ تشکیلات درست	ادامه اصلاحات اداری	اعمال تقویت وظیفوی/پالیسی ذیل و زیربنا طرح و تحلیل پالیسی	اعمال ابقاء ساحات وظیفوی/پالیسی و زیربنا طرح و تحلیل پالیسی نظام اداره قضایا
پروسه های جاری اصلاحات اداری باید جهت رشد ظرفیت در تحلیل پالیسی، اداره و ارزیابی، با مساعدت تخنیکی، تقویت گردند.	ارزیابی خلا، های ممکن بشمول بخش اداری عدلی و قضائی.	نظام اداره قضایا پلانگزارى، بودیجه سازی و اکمالات	پلانگزارى، بودیجه سازی و اکمالات
	ایجاد/تقویت ساحات وظیفوی/پالیسی ذیل و زیربنا.	بازرسی، تفتیش و ارزیابی	بازرسی، تفتیش و ارزیابی
	طرح و تحلیل پالیسی	توازن جنسیت و تنوع در استخدام اداری	توازن جنسیت و تنوع در استخدام اداری
	نظام اداره قضایا	اخلاق	اخلاق
	پلانگزارى، بودیجه سازی و اکمالات	نظارت و ارزیابی	
	بازرسی، نظارت و ارزیابی	تطبيق در ولسوالی ها	
	توازن جنسیت و تنوع در		

<p>دست آوردها (outputs) پالیسی ها، تشکیلات و روند های جدید ابقاء میکردند.</p> <p>نتایج (outcomes) مدیریت و عرضه خدمات مؤثر، مفید و حساسده توسط نهادهای عدلی در سطح ملی، ولایات و ولسوالیها</p> <p>مصارف ۳۰ میلیون دالر</p>	<p>دست آوردها (outputs) تشکیلات، پالیسیها و روند های جدید در ۳۴ ولایت و ۳۵۰ ولسوالی در همه نهاد های عدلی</p> <p>نتایج (outcomes) مدیریت و عرضه خدمات مؤثر، مفید و حساسده توسط نهادهای عدلی در سطح ولایات و ولسوالیها خدمات بهتر عدلی از جانب نهاد های عدلی</p> <p>مصارف ۳۰ میلیون دالر</p>	<p>استخدام اداری</p> <p>اخلاق</p> <p>ارزیابی نیازمندی ها در ولسوالی ها</p> <p>دست آوردها (outputs) وضاحت ماموریت ها، قیمومتها و تشکیلات - حمایت از تشکیلات جدید (ستره محکمه) و معرفی تشکیلات جدید جهت پُر کردن خلاء ها در همه نهاد های عدلی</p> <p>نتایج (outcomes) مدیریت و خدمات مؤثرتر</p> <p>مصارف ۲۰ میلیون دالر</p>	
		<p>مصارف مجموعی ۸۰ میلیون دالر* * مصارف آموزشی به عنوان بخشی از ۲,۱,۲ تخمین گردیده است.</p>	
<p>ادامه اصلاحات اداری</p> <p>ادامه مساعدت تخنیکي مرحله ۲ مساعدت تخنیکي در ولسوالیها</p>	<p>ادامه اصلاحات اداری</p> <p>ادامه مساعدت تخنیکي مرحله ۱ مساعدت تخنیکي جهت ایجاد مدیران ولایتی و ولسوالیهای کلیدی</p>	<p>ادامه اصلاحات اداری</p> <p>مساعدت تخنیکي به شمول رهبری آموزش مدیریت برای مرکز و ۸ تن از مدیران ساحوی</p>	<p>۲,۲,۲ مدیریت درست</p>

<p>دست آوردها (outputs) ۹۰۰ تن از مدیران ارشد تربیه میشوند</p> <p>نتایج (outcomes) عرضه خدمات و اجراءات کاری بهتر</p> <p>مصارف*</p>	<p>باقیمانده</p> <p>دست آوردها (outputs) ۱۰۰ تن از مدیران ارشد تربیه میشوند</p> <p>نتایج (outcomes) عرضه خدمات و اجراءات کاری بهتر</p> <p>مصارف *</p>	<p>دست آوردها (outputs) ۱۰۰ تن از مدیران ارشد تربیه میشوند</p> <p>نتایج (outcomes) عرضه خدمات و اجراءات کاری بهتر</p> <p>مصارف * مصارف آموزش به عنوان بخشی از ۲,۱,۲ تخمین شده است</p>	
<p>اعمال تعمیرات مکمل ولسوالیها ابقاء سطح لوازم</p> <p>دست آوردها (outputs) تسهیلات مکمل عدلی</p>	<p>اعمال تعمیرات عدلی متعددالاهداف در مراکز ولایات و ولسوالیهای کلیدی لوازم مکمل زندانشا در همه ولایات</p> <p>دست آوردها (outputs) تعمیرات و اثاثیه جدید عدلی ترمیمات زندانشا</p>	<p>اعمال ارزیابی جامع از نیازمندیهای لوازم و تعمیرات و اثاثیه تعمیرات عدلی متعددالاهداف در حد اقل ۷ مرکز ساحوی حد اقل لوازم به شمول وسایط زندانشای جدید در مراکز ساحوی بازسازی عاجل توقف خلا در همه زندانشا و تعمیرات توقیف قبل از محاکمه دست آوردها (outputs) پلان دراز مدت تعمیرات و اثاثیه تعمیرات و اثاثیه جدید عدلی ترمیمات زندانشا</p>	<p>۳,۲,۲ منابع درست</p>

<p>نتایج (outcomes) شهروندان قادر خواهند شد خدمات عدلی را دریافت کنند.</p> <p>ازدیاد اعتماد در نظام عدلی از طریق موجودیت عدالت</p> <p>مصنویت، محافظت و رفتار انسانی با افرادی که در بازداشت بسر میبرند.</p> <p>مصارف ۶۱ میلیون دالر</p>	<p>نتایج (outcomes) شهروندان قادر خواهند شد خدمات عدلی را دریافت کنند.</p> <p>ازدیاد اعتماد در نظام عدلی از طریق موجودیت عدالت</p> <p>مصنویت، محافظت و رفتار انسانی با افرادی که در بازداشت بسر میبرند.</p> <p>مصارف ۹۳ میلیون دالر</p>	<p>نتایج (outcomes) شهروندان قادر خواهند شد خدمات عدلی را دریافت کنند.</p> <p>ازدیاد اعتماد در نظام عدلی از طریق موجودیت عدالت</p> <p>مصنویت، محافظت و رفتار انسانی با افرادی که در بازداشت بسر میبرند.</p> <p>مصارف ۵۲ میلیون دالر</p>	
<p>مصارف مجموعی ۲۰۶ میلیون دالر</p>			

قسمت سوم:

به مردم رسیدن

در حالیکه قوماندانان و نظام عدلی و قضائی سنتی یا عنعنوی در هر شهر و قصبه فعالیت دارند، خدمات عدلی و قضائی دولت در یک پیمانۀ محدود قرار داشته و در هر حال بنابر فقر، موقعیت محلی یا جغرافیائی، فقدان علمیت و درک موضوع و عدم امنیت باعث عدم دسترسی اکثر افغانها به قضایا گردیده است.

سلسله خدمات به شکل مطلوب آن از ایجاد قانون اساسی ۱۹۶۴ تا کنون کدام تغییر زیاد نکرده است. وجایب بین المللی، حقوق بشر، و اجراءات تطبیق ازان وقت تا حال همه و همه تغییر نموده اند. بدون فراهم آوری چیزهایی که حد اقل در حال حاضر قابل قبول است، نظام عدلی و قضائی نمی تواند به تقاضاهایی که از آن توقع میرود، جوابگو باشد.

با ملاحظه خدمات عدلی و قضائی ضروری، دولت در این مرحله متمایل به داشتن یک لست جامع و با جزئیات نمی باشد. در حال حاضر مفکوره اینست که خدمات شامل این قسمت (بعد) مستلزم چنان نظام عدلی و قضائی دولتی میباشد حد اقل قابل قبول باشد. تمرکز ما بالای دسترسی به نظام عدلی و قضائی بوده، با تأکید بر اینکه مردم آسیب پذیر و آنهایی که از لحاظ جغرافیائی دور افتاده اند، (در قسمت ۵) با جوابگویی به سایر اولویتها مانند مقابله با مواد مخدر در نظر گرفته شود.

۱.۴: تضمین اینکه محاکم به نقاط دور افتاده میرسد (محاکم سیار):

شاید نسلاً را در بر گیرد تا بتوانیم اشخاص مسلکی حقوقی را در همه مناطقی که ضرورت به خدمات عدلی و قضائی دارند، توظیف نماییم. واضحاً بسیار مشکل خواهد بود که امنیت مؤظفین عدلی و قضائی در اکثریت مناطق کشور تأمین گردد.

از نظر ماده دوم قانون تشکیلات و صلاحیت محاکم جمهوری اسلامی افغانستان، محاکم سیار میتوانند عنداللزوم بنا بر پیشنهاد ستره محکمه و تصویب رئیس جمهور تأسیس گردند. دولت درک کرده است که این محاکم سیار در کوتاه مدت یا میان مدت، راهکارهای ممکن را برای مشکلات در ساحات دور افتاده ارائه خواهند کرد.

محاکم سیار از نگاه تاریخی در ممالک انکشاف یافته و یا در حال رشد (مانند نظام محاکم در ممالکی که دارای عدالت سنتی میباشد) ریشه خوب دارد و این بهترین عملکرد برای سایر ممالک با نفوس دور افتاده میباشد (مثلاً عدالت برای ساحات دهاتی در افریقا از طریق محاکم سیار و همچنان جوامع بومی یا اصلی دور افتاده در کشورکانادا).

محاکم سیار مفیدیت را در حفظ و ابقاء ارائه خدمات عدلی و قضائی در جاهایی که غیر عادلانه عمل خلاف (قانون) صورت میگیرد، داشته و بی عدالتی را کاهش میدهد. در مقابل شخص متهم و شاهدان که می توانند هنگامی که دوسیه شان به مراکز ولایات انتقال می یابد، قذعلم نمایند.

محاکم بسیار میتوانند جهت بهبود کیفی موظفین بخش عدلی و قضایی محلی، سهولتهای سروی و بهبود سطح آگاهی حقوقی مردم محل، مؤثر واقع گردند. ایشان میتوانند ضروریات محاکمه را در بسیاری محاکم مناطق به تعویق انداخته یا آنرا حذف نمایند.

تیمهای قضات مجرب، خرنوالان، وکلای و موظفین اداری مجرب می توانند بشکل دوره ای از مناطقی که بسیار دور، نا امن، و کوچک میباشند و ایجاب توظیف مامورین عدلی و قضائی را نمی کنند بازدید نمایند. البته همراه با معاشات و مفاد قبلاً تهیه شده، برعلاوه سهولتهای ابتدایی حمل و نقل و بودوباش. بحیث جزئی از پروگرام NPP در سال ۱۳۸۳، ادارات دایمی عدلی و قضایی پیشنهاد نموده بودند تا یک پروگرام رهبری سه ساله را، که سر انجام یک پلان محکمۀ سیار را برای هر ولایت طرح کند، فراهم نمایند. درین راستا تا کنون کدام کمک مالی برای تقویه آن پیشنهاد وجود ندارد.

۲.۲ مساعدت حقوقی

مساعدت حقوقی برای افغانستان یک چیز جدید است. دولت پروگرام مقررہ جدید مساعدت حقوقی را که توسط سازمانهای غیر دولتی ارائه شده، در هر جایی که توانسته حمایت نموده است. نماینده گان این سازمانها در جلسات گروپ مشورتی اشتراک می نمایند و در انکشاف استراتیژی نظام عدلی و قضایی سهم میگیرند.

اما، ضرورت است تا کار های بیشتری صورت گیرد. مطابق به قانون اساسی، مساعدت حقوقی در قضایای جزایی اجباری است و این یک ضرورت عملی است که نظام عدلی و قضایی دولت باید در حمایت از حقوق مردم آسیب پذیر دارای نقش حفاظتی باشد. مردم بی گناه در محاسبات بدون موجودیت وکلای بخاطر جستجوی رهایی شان رنج میبرند. وکلای ماهر مساعدت حقوقی در قسمت اصلاحات عدلی و قضائی نقش تسریع کننده را خواهند داشت.

در حال حاضر کدام پروگرام مساعدت حقوقی در افغانستان وجود ندارد. پروگرام های سازمانهای غیردولتی موجوده از طرف دولت تمویل نمی گردند، بلکه فقط یک بخش کوچک از ضرورت را مرفوع ساخته قادر به تعهدات طویل المدت نمی باشند. افزایش حمایت از ایشان باعث کنترل بحرانهای جاری خواهد بود.

یک ارزیابی مفصل از مصارف و استمرار برنامه های مختلف مساعدت حقوقی لازم دانسته میشود. این مسئله وقتی با معنی جلوه خواهد داد که مساعدت حقوقی در سطح محکمۀ ابتدائیه قابل دسترسی باشد. و این باید در موضوعات جدی فامیلی و جنائی فراهم گردد. دولت پیش بین منابع در تمام مراکز ولایتی (در صورت موجودیت کارمندان دولتی و یا وکلای خصوصی) با حضور ایشان حد اقل در ولسوالی های بزرگ، می باشد.

۳.۲ کمک به قربانیان و شاهدان:

در کشوری که خشونت علیه زنان و اطفال عمومیت دارد، لازم است تدابیری جهت حفاظت ایشان از قربانی شدن بیشتر اتخاذ گردیده خصوصاً حینی که ایشان در پروسه حقوقی درگیر می شوند. همچنان در جاییکه افراد قدرتمند با استفاده از زور، پروسه شهادت دادن مردم را مشکل میسازند، نیاز است تا شرایط حفاظت شاهدان و قربانیان فراهم گردد. و در موضوعات مهم تغیر

مکان داده شوند. قربانیان تجاوزات جنسی و اطفال باید از حفاظت در داخل محکمه برخوردار باشند. مثلاً تخته یا پرده ای میان متهم و قربانی تجاوز مهیا گردد.

گامهای دیگری نیز وجود دارند که باید جهت بهبود کمک به شاهدان هم در داخل محکمه و هم در خارج ازان برداشته شوند، مانند تخصیص دادن کارکنان اجتماعی آموزش دیده در شورا ها و شرح دادن طرزالعمل محکمه، تنظیم و ترتیب سفرها، تشخیص نیازمندیها جهت کمک اجتماعی بخاطر تلفی خساره درآمدها، تربیه پولیس برای ارزیابی مخاطرات، زمینه سازی برای رفتن بخانه جدید، مراجعه به مشاورین متخصص در جایی که ضرورت احساس میشود، و تهیه اتاق های انتظار در محاکم برای شاهدان تا مجبور نشوند در ملای عام انتظار بکشند.

در جامعه افغانستان خدمات همکاری به شاهدان باید شامل و در بر گیرنده درجات مختلف ارزیابی مخاطرات یا زیان های احتمالی و خدمات حفاظتی باشد مانند موجودیت محافظین در جریان محاکمه، پناهگاه مؤقت در یک خانه مصنون و جایی که ضرورت باشد و تغیر مکان شاهدان در قضایای بسیار جدی.

۴.۲ راه های متبادل حل منازعات

اکثر کشورهای پیشرفته جهت ارتقای ظرفیت شان بخاطر تدارک راه حل منازعات، میانجی گری و داوری در قضایای ملکی و بعضاً جنائی به سرعت در حرکت اند.

راه حل منازعات میتواند با فراهم نمودن راه حل ارزان قیمت و بدون محکمه رسمی، بار نظام دولتی را سبک سازد.

در بعضی ساحات مانند مسائل فامیلی و قضایای مغلق تجارتي مفاد بزرگی در رشد و ارتقاء کدرهای مسلکی راه حل منازعات که ممکن ایشان نسبت به بعضی از قضات شایستگی بهتر داشته باشند، محسوس است. از نگاه طرفین دعوی، آنها میتوانند وکیل مورد نظر خود را بر اساس شایستگی شناسایی و قابلیت دسترسی انتخاب نمایند. بعضی اوقات نظام دولتی نمیتواند چنین یک چیز را فراهم نماید. طرفین دعوی مصارف را مطابق تعرفه های تعیین شده دولت متحمل شده می توانند. این روش جلب علاقه خاص و قابل ملاحظه را در افغانستان می کند.

در قدم اول این زمینه را برای خدمات افراد شایسته در موضوعات مغلق حقوقی که بعضی اوقات محاکم کمتر قادر اند، فراهم می سازد.

ارتباط مؤثر این دو بخش می تواند حجم کاری نظام دولتی را که ایجادگر رقابت سالم بین عرضه کننده گان خدمات عدلی است، سبک سازند. مصارف چنین یک نظام در ابتداء برای آموزش تأمین کننده گان راه حل منازعات تخصیص داده خواهد شد.

۵.۲ آگاهی از حقوق عامه – ایجاد حس تقاضا برای عدالت در مردم

دولت به این باور است که بدون حمایه قوی مردم انکشاف دوامدار یک نظام عدلی و قضایی امکان پذیر نمی باشد. این حمایه مربوط به رشد اعتماد و باور بالای نظام عدلی و قضایی خواهد بود. اعتماد به ارائه خدمات صادقانه، مؤثر و مسلکی مربوط میگردد که بصورت اصلی ارتباط میگیرد به ایجاد مشتریان بیشتر برای مطالبه عدالت.

مصرفیت مؤفقانه در نظام عدلی و قضایی سنتی نیز مربوط به ارائه عدالت برای موکلین در انتخاب غیررسمی آنها خواهد بود. وقتی مردم بفهمند که مثلاً ازدواج های اجباری در قرانکریم و

قوانین افغانستان ممنوع میباشد، شاید آنها حل سنتی را نپذیرند. پذیرش به سطح پائین شاید یک اصل یا فکتور برای دوباره شکل گرفتن چنین یک نظام عنعنوی رادرقبال داشته باشد.

پروگرام آگاهی از حقوق عامه قبلا روی دست گرفته شده است. دولت بطور وسیع یک کمپاین تبلیغاتی را برای پخش اعمار سکتور عدلی و قضائی برای آگاهی مردم درپیشرو دارد تا بتواند مردم را از حقوق شان مطلع نموده ایشان را قادر سازد حقوق خویش را مطالبه نمایند.

۶.۴: یقینی ساختن گزارشدهی در مورد فیصله های قضاء

حکومت به این نظر است که شهروندان عادی باید به عنوان حق اساسی و دیموکراتیک شان، کنترل همه جانبه اداره عدالت را بدست گیرند. بدین دلیل، قضاء باید در نحوه اجرای وظایفش (رسیدگی قضایا، فیصله ها، و تعمیم فیصله ها) شفاف باشد. ماهیت عام پیشرفت قضایی نه تنها یکی از تقاضا های قانون اساسی است، بلکه از حقوق اساسی وانسانی آنهاست که در پیشگاه محکمه حاضر میگردند.

در ماده ۷۶ قانون تشکیل و صلاحیت محاکم واضح گردیده است که به منظور توحید اسلوب، تحقیقات و پیگیری قضایی که توسط ستره محکمه لازم پنداشته میشوند، فیصله های نهایی باید به دست نشر سپرده شوند.

دولت میخواهد یقینی سازد که همه فیصله های محاکم برای هر فردی بطور عام قابل دسترسی میباشد. فراهم آوری شفافیت بیشتر باعث ازدیاد اعتماد مردم به قضاء خواهد شد.

برای نیل به این هدف، حکومت تدوین و تلفیق تمام فیصله های موجود ستره محکمه، محاکم مرافعه، و تنظیم و تکثیر آنها را قبلاً تدارک میبیند. در مشوره با ستره محکمه حکومت همچنان ایجاد یک نظام معتبر را برای تدوین و گزارشدهی یا نشر فیصله های محاکم در افغانستان پیشنهاد میکند.

در عین حال حکومت درک کرده است که قضات در هر سطحی از محاکم که قرار دارند، باید در بخش فیصله نگاری تحت تربیه قرار گیرند، و این موضوعیست که در تحت بُعد دوم از طریق تقویت مردم به آن رسیدگی خواهد شد.

ابتکارات و نتایج			
قسمت ۳ رسیدگی به مردم	مداخله برای رفع بحران ۱-۳ سال	عناصر مرکزی ۴-۵ سال	تکمیل ۶-۱۰ سال
	اعمال ارزیابی جامعی از نیازمندیها برای • محاکم سیار • کمک حقوقی • کمک به قربانیان/شاهدان	اعمال نظارت و ارزیابی توسیع به مراکز ولایات	اعمال تمدید کامل

<p>توسیع کامل</p> <p>دست آوردها (outputs)</p> <p>مفادات دسترسی به عدالت بطور عموم</p> <p>شفافیت فیصله های محاکم بطور عام</p> <p>نتایج (outcomes)</p> <p>خدمات بهتر عدلی. ازدیاد اعتماد مردم نسبت به تطبیق عدالت</p> <p>مصارف</p> <p>۵۰ میلیون دالر</p>	<p>بسط دادن سیستم گزارشدهی عام به سایر ولایات</p> <p>دست آوردها (outputs)</p> <p>مفادات دسترسی به عدالت در مراکز ولایات</p> <p>شفافیت فیصله های محاکم در سطح ولایات</p> <p>نتایج (outcomes)</p> <p>خدمات بهتر عدلی. ازدیاد اعتماد مردم نسبت به تطبیق عدالت</p> <p>مصارف</p> <p>۳۰ میلیون دالر</p>	<ul style="list-style-type: none"> • راه های متبادل حل منازعات • آگاهی عامه در مسایل حقوقی • گزارشدهی در مورد فیصله های محکمه <p>ایجاد چهارچوب حقوقی در جایی که به آن نیاز است</p> <p>آغاز و تطبیق برنامه برای تدوین، فهرست بندی و نشر تمام تصامیم موجود ستره محکمه</p> <p>آغاز تریننگ در مورد تحریر فیصله های محکمه در تمام سطوح نظام محاکم</p> <p>برنامه های آزمایشی در نقاط منتخب</p> <p>دست آوردها (outputs)</p> <p>مفادات دسترسی به عدالت برای شهروندان در نقاط تحت آزمایش</p> <p>شفافیت فیصله های محاکم در ستره محکمه</p> <p>نتایج (outcomes)</p> <p>خدمات بهتر عدلی. ازدیاد اعتماد مردم نسبت به تطبیق عدالت</p> <p>مصارف</p> <p>۲۰ میلیون دالر</p>	<p>مصارف مجموعی</p> <p>۱۰۰ میلیون دالر</p>
---	--	---	---

قسمت چهارم:

مشاوره با جامعه در مورد عدالت سنتی

دولت از مطالعات اخیر در مورد عدالت سنتی پشتیبانی نموده و آگاهی حاصل نموده است. کمک و همکاری های مهم منابع تمویل کننده مانند مطالعه اخیر یونیسیف در مورد عدالت سنتی، ارزیابی های "واحد تحقیق و ارزیابی افغانستان" (AREU) در مورد تصاحب و تصرف سنتی زمین، مطالعه مسوول USAID و مطالعه ای که درین اواخر توسط بنیاد صلح ایالات متحده، امریکا که عنقریب منتشر خواهد شد، در مورد موجود است. یک برنامه "دسترسی به عدالت" EC/UNDP که بالای بهبود بخشیدن دسترسی به عدالت در سطح جامعه تمرکز نموده، روش های مبتنی بر حقوق بشر را در میکانیزم عدالت سنتی لمس میکند. انجمن مهاجرین ناروی با نهاد های عدلی سنتی، در مورد رفع منازعات پیچیده زمین کار نموده است.

طبق پالیسی، دولت مسوولیت دارد تا خدمات عدلی مناسب و مقتضی را برای تمام افغانها فراهم نماید همچنان دولت عناصر مثبت میکانیزم های عنعنوی را بشمول نقش آن در همبستگی جامعه و دستیابی به حل منازعه، محلی مشاهده میکند. هنوز نگرانی های بسیار جدی در مورد وجود دارد که آیا حمایت از عدالت سنتی، با گسترش مناسب نظام عدلی دولت موافق و سازگار است و یا هستند بعضی از عناصر نظام های سنتی که با حقوق قانونی شهروندان در یک حالت عصری حاکمیت قانون، سازگاری یابند. این نگرانی ها با توجه به رفتار و سلوک نهاد های سنتی نسبت به زنان و اطفال دارای اهمیت زیاد است.

دولت به این نظر است که میکانیزم عدالت سنتی باید:

- با دین مقدس اسلام سازگار باشد،
- با قانون اساسی و سایر قوانین همخوان باشد،
- با حقوق بشر همنوایی داشته باشد،
- با حقوق اطفال و زنان مطابق باشد.

موجودیت حاکمیت عدلی و قضایی دولتی در همه اطراف و اکناف افغانستان یکی از اهداف بزرگ دولت است که بدون این، ادعای واقعی دولت بودن زیر سوال خواهد رفت. به هر حال، دولت نمیتواند نظام سنتی را نادیده پندارد. مطالعه بیشتر، گفتگو و طرح پالیسی مخصوصاً در بخش حمایت از حقوق گروه های محروم مانند زنان، اطفال و اقلیت ها لازم خواهد بود. دولت در عدالت سنتی از شیوه های مبتنی بر حقوق بشر دفاع خواهد کرد.

برنامه انکشافی ملل متحد/جامعه اروپا، برنامه سی ماهه را در شصت ولسوالی بقیمت حدود ۸,۵ میلیون دالر امریکائی در نظر دارد. بر نامه ملی طی ده سال بقیمت زیاد تر خواهد انجامید.

ابتکارات و نتایج			
قسمت ۴: مشاوره با جامعه مورد عدالت سنتی (عنوانی)	مداخله برای رفع بحران سالهای ۱-۳	عناصر مرکزی سالهای ۴-۵	اتمام سالهای ۶-۱۰
	اعمال راه اندازی مباحثات و ارزیابی نظام سنتی به سطح ملی. طرح پالیسی دولت/حکومت برای پاسخگویی به نظام	اعمال تطبیق پالیسی توافق شده در مورد نظام عدالت سنتی	اعمال نگهداری
	دست آوردها (outputs) راه اندازی مباحثات جامع در سطح ملی. رهبران و گروه های مذهبی و محلی، جامعه مدنی و مردمان در مباحثاتی دخیل میگردند که در مورد نقش آینده عدالت سنتی براه می افتد. چهارچوب حقوقی ایجاد میگردد که منعکس کننده پالیسی قبول شده و تعیین حدود برای وسعت حوزه قضایی و همچنان ارتباط با نظام دولتی میباشد.	دست آوردها (outputs) چوکات حقوقی/پالیسی در مورد نظام سنتی عدلی که در سطح ملی، ولایتی و ولسوالی تطبیق میگردد.	دست آوردها (outputs) ابقاء چهارچوب حقوقی/پالیسی در مورد نظام عدلی سنتی در سطح ملی، ولایتی و ولسوالی
	نتایج (outcomes) عرضه خدمات بهتر عدلی مردم در سازگاری با معیارهای بین المللی حقوق بشر و از طریق حقوق مربوط به عنعنات و روند های حل منازعات	نتایج (outcomes) عرضه خدمات بهتر عدلی مردم در سازگاری با معیارهای بین المللی حقوق بشر و از طریق حقوق مربوط به عنعنات و روند های حل منازعات	نتایج (outcomes) عرضه خدمات بهتر عدلی مردم در سازگاری با معیارهای بین المللی حقوق بشر و از طریق حقوق مربوط به عنعنات و روند های حل منازعات
	مصارف ۳ میلیون دالر	مصارف ۲ میلیون دالر	مصارف ۵ میلیون دالر
	مصارف عمومی ۱۰ میلیون دالر		

قسمت پنجم:

همکاری با سایر بر نامه های دولت

سکتور عدلی افغانستان باید توانائی آنرا داشته باشد تا ابتکارات اولویت عالی موافقت شده فی مابین دولت و شرکای بین المللی آن را حمایت و پشتیبانی نماید. این ابتکارات متکی بر موجودیت نظام فعال حقوقی است. در صورت عدم موجودیت حد اقل نظام فعال عدلی، این همه ابتکارات اولویت های ناکام خواهد شد، حتی اگر این ابتکارات در مورد ساختار مجدد عدالت وجود ندارد حمایت موفقانه این ابتکارات، اصلاحات عدلی را حمایت خواهد کرد. پس سکتور عدلی باید از آنها حمایت کند.

انسجام و هم آهنگی اصلاحات سکتور عدلی با ابتکارات مربوطه مستلزم مشاوره مفصل خواهد بود تا فهمیده شود که به چه چیزی نیاز است. ما تحلیل مصارف خود را به مصارف آن مشاوره ها محدود و منحصر نمودیم.

۱.۵ پولیس و سکتور امنیتی

دولت افغانستان تقویت متقابل و دو جانبه، وضع امنیت، صلح و حقوق بشر را که توسط حاکمیت قانون تائید و پشتیبانی میگردد، درک میکند. به این دلیل استراتیژی پروژه عدلی در افغانستان بوسیله سه اصل عمومی و در عین حال اساسی، که حاکمیت قانون و عدالت را در حالت بعد از جنگ مطرح میسازد، راهنمایی خواهد کرد. سکتور امنیتی (پولیس و اردو) نقش جدی و ضروری را در اداره (مدیریت) عدلی و قضائی بازی میکند. مساعی جهت اجراءات و احیای عدالت در ساحت ناامن منجر به ناکامی میگردد. از آوان موافقتنامه بن، با مساعدت جوامع بین المللی گام های مهمی در رشد مؤثر نیروی پولیس افغان برداشته شده است. سکتور عدلی نیز ازین پیشرفت منفعت برده و استراتیژی خود را با این ابتکارات اصلاحی پیوست و موافق خواهد ساخت.

استراتیژی مذکور لازم میدانند که در ابتداء یک روش جامع برای عدالت و حاکمیت قانون حتمی و ضروری است مخصوصاً با توجه به عدالت جنایی که تماماً سلسله عدالت جنائی را مانند قضات، خرنوالان، پولیس، افسران محابس و حتی آنائیکه خارج از نظام عدالت جنایی قرار دارند، در بر میگیرد. این بدین معنی است هنگامیکه اطاقهای محکمه در جریان اعمار قرار میگیرد پرسونل آن باید در عین زمان آموزش ببینند، برنامه آموزش یا نصاب تعلیمی تجدید نظر گردد، نظامنامه حقوقی اصلاح شود، محابس بازسازی گردد و حمایت از مردم تأمین گردد.

بنائاً احیای مجدد تعمیر های سکتور عدلی در ولایات کم و بیش با آموزش منسوبین ولایات مذکور میبایست همزمان بعهد گرفته شود.

۴.۵ عدالت برای زنان و اطفال

زنان در حال حاضر شدیداً محروم اند. قانون اساسی جدید افغانستان، تساوی حقوق را برای زنان و مردان (شهروندان افغانستان) و وظایف آنها در پیشگاه قانون، فراهم میکند. به عمل تنظیم شده و هم آهنگ ضرورت است تا به همچو قوانین اثر بخشیده شود.

نهادهای دایمی عدلی یقینی خواهند ساخت که پالیسی سکتور عدلی جوابگوی توسعه و پیشرفت قانون، عمل استخدام، دسترسی به خدمات عدلی در تسهیلات عدلیو قضایی و آگاه ساختن عامه از حقوق زنان میباشد.

پیشنهاد گردیده تا در قسمت ارتباط نزدیک با وزارت امور زنان، UNIFEM، جوامع و نمایندگیهای بین المللی که با امور زنان سرو کار دارند، در جهت طرح پالیسی و استراتژی ای که پاسخگوی نیازمندیهای زنان و حمایت از حقوق آنها باشد، همکاری صورت گیرد.

طوریکه می بینیم که اطفال افغانستان نیز از لطف قانون بی بهره اند. قانون جدید عدالت نوجوانان و تریننگ (آموزش) مؤفقامه اخیر برای کارمندان عدلی به کاهش این نقیصه کمک میکند. اما لازم است بهبود بخشیدن اوضاع آن عده اطفال را از اولویتها قرار دهیم که در معرض خطر قرار دارند یا محتاج به تحفظ اند و یا هم در کشمکش با قانون قرار دارند.

۴.۵ مبارزه با مواد مخدر

خواه این موضوع مربوط به وزارت عدلیه باشد تا قانون جدیدی را وضع نماید یا دفتر لوی خرنوالی قضایا را برای محاکمه آماده کند، یا قضا محاکم خاصی را جهت رسیدگی به قضایای مواد مخدره تشکیل بدهد، تمام این سکتور عدلی باید در مبارزه علیه یک افغانستان به جنایت کشانده شده متعهد گردند. مؤفقیقت در ایجاد ثبات و پایداری در مملکت وجود دارد.

دولت خاطر نشان میسازد که قانون به جزء از چند قضایای منفرد و جداگانه، محکمه خاص و استثنائی را اجازه نمیدهد. ضرورت است مبارزه با مواد مخدره، فساد اداری، امور مربوط به زمین و سایر مسایل مهم در محکمه عادی و در صورت امکان در محاکم مخصوص جا داده شود. دولت و شرکای آن علاقه دارند تماماً نظام حقوقی را حمایت و پشتیبانی نماید تا وظایف خود را درین ساحت دارای اولویت عالی انجام دهند. آنها باید همچنان سهولت های تخصصی، آموزشی و تجهیزات را در جائیکه لازم است چاره سازی کنند.

تا حال به منابع اضافی که سکتور عدلی به آن نیاز دار تا نقشش را درین امر خطیر بازی کند، توجه کمتر صورت گرفته است.

۴.۵ مبارزه با فساد اداری (رشوه ستانی)

"من همچنان شرکای بین المللی خود را تشویق مینمایم تا در طرح پروسه انکشاف قابل توضیح برای افغانها، با ما کار بکنند و یقینی سازند پولی که به زحمت توسط مالیه دهندگان در ممالک خودشان جمع آوری شده، ضایع نگردد. این نگرانی دیگری است که داریم. فکر نمیکنم پولی که در افغانستان آمده است بشکل درست آن در قراء و قصبات کشور رسیده باشد. گمان دارم متیقن باشید که با فساد در اداره افغانستان، فساد در سکتور خصومی، فساد در مؤسسات غیر دولتی بطور مؤثر، قاطع و بدون ترحم برخورد و معامله صورت بگیرد.

این مسوولیت ما، مسوولیت نهاد های بین المللی و ممالک تمویل کننده است که پول مالیه دهندگان را گرفته با امانت داری کامل به مصرف برسانند تا برای مردم ما نیز نتیجه داشته باشد."

درین اواخر، اداره انکشافی ملل متحد مأموریت ارزیابی ای را تکمیل نموده با توجه به اینکه دولت و شرکای بین المللی آن چگونه میتوانند همکاری کامل را در مبارزه علیه فساد اداری انجام دهند. در مسوولیت سکتور عدلی و قضائی برای پاسخگویی به این چالش شک و تردیدی وجود ندارد.

دولت در نظر دارد تا سکتور عدلی وقضایی نقش رهبری را در ریشه کن ساختن فساد اداری بازی کند. مانع بزرگی که درین راه وجود دارد عبارت از تصور مردم است که گویا در داخل سکتور عدلی فساد اداری وجود دارد.

ضمن اینکه با ارتقای ظرفیت میتوان فساد را در سراسر ادارات عامه افغانستان محو ساخت، استراتیژی دولت توجه خود را در ریشه کن ساختن فساد در داخل سکتور عدلی وقضایی معطوف خواهد کرد. بار دیگر توقع می رود که تمام نهاد های دایمی عدلی و قضائی افغانستان جهت بعهدہ گرفتن این امر به مساعدت اضافی نیاز خواهند داشت.

۵.۵ امور مربوط به زمین

منازعات بالای زمین یک منبع مهم بی ثباتی در افغانستان است. اصلاحات در مورد امور مربوط به زمین مساعی ایست که در اعمار و ایجاد امنیت مهم تلقی میگردد. این موضوع برای هر دو جانب، هم برای افراد بی زمین و هم برای اشخاص زمیندار مطرح است. بخاطر تقاضای سریعاً فزاینده افراد برای زمین، که این موضوع همچنان یگانه منبعی است که اکثراً اشخاص منفعت طلب در جستجوی آن میباشند و آنها افرادی اند که زمین را تصرف و آماده بهره برداری میسازد. نظام سنتی مربوط به زمین باید بصورت عاجل حالت قانونی خود را بوجه بهتر ترتیب و تنظیم نماید. فساد و استفاده نامطلوب از زمین مشکلات خطرناکی را در قبال دارد که یکی آن عبارت از صدمه زدن به ثبات است.

تأمین اجاره زمین و تهیه زمین برای افراد بی زمین همچنان در رشد و انکشاف سکتور خصوصی مهم است. اگر سرمایگذاران نمیتوانند مالکیت خود را به زمینی که میخواهند بخرند ثابت سازند، حد اقل مالکیت آنها بر زمینی که از قبل در اختیار دارند حفظ گردد و حساب مالی آنها از طریق گرو گذاشتن، ضمانت و دارایی آنها تأمین گردد که درینصورت سکتور خصوصی نمیتواند رشد و انکشاف نماید. اگر زمین مساعد برای افراد کارگر موجود نیست، درینصورت جلب سرمایه (کاهش فقر) ناممکن است.

دولت در صدد است تا از ازدیاد فساد در تأمین اجاره زمین جلوگیری نماید و انباشته های منازعات تاریخی را زیر کار گیرد. ثبت مناسب قباله، دیگر وسایل مربوط به زمین و حل منصفانه منازعه زمین، اینها همه کلید های رفع مشکلات اند. این موضوع باید شامل حل منازعات گذشته بوده و تلافی منصفانه در جائیکه لازم است، باشد.

دولت از وزارت عدلیه خواسته است تا این وزارت با وزارت های دیگر با توجه به اینکه چه باید انجام شود و چگونه آن را میتوان انجام داد، یکجا کار کند. این موضوع بزودی آغاز خواهد یافت تا

ارزیابی ابعاد حقوقی مشکلاتی را که توسط سهامداران انجام گرفته مورد رسیدگی قرار بدهند و علاوه آنرا بر حسب ضرورت اعمار نمایند.

بزودی درین امر تلاشهای بیشتری صورت خواهد گرفت تا برای معاملات مصوون و نظام ثبت اموال غیر منقول، قانونی وضع گردد. همچنان با مساعدت منابع بین المللی، تلاشهای صورت گرفته است تا به شماری از مسایل ملکیت و ثبت زمین رسیدگی صورت گیرد.

۶.۵ : ارزیابی تقاضاهای عدالت برای تخطی از حقوق بشر در گذشته و حال

دولت اهمیت نقشی را که عدالت در تحفظ و تعمیل حقوق بشر در افغانستان بازی میکند، درک کرده است. با در نظر داشت اینکه تاریخ گذشته افغانستان شاهد تخطیهای جدی حقوق بشر بوده است که بسیاری ازین تخطی ها هنوز بدون پاسخ باقیمانده اند، دولت به این نظر است که سکتور عدلی باید انکشاف یابد تا قادر شود به این چالشها جواب گوید.

با تصویب اساسنامه محکمه جنایی بین المللی، دولت مصمم است تضمین کند که الزامات پیمان آن در سطح داخلی رعایت گردیده است به شمول تضمین اینکه نظام عدلی داخلی توانایی آنرا دارد که احکام اساسنامه محکمه جنایی بین المللی را در عمل پیاده کند.

ابتکارات و نتایج			
قسمت ۵: هم کاری آهنگی با سایر برنامه های دولت	مداخله برای رفع بحران سالهای ۱-۳	عناصر مرکزی سالهای ۴-۵	اتمام سالهای ۶-۱۰
	<p>اعمال</p> <p>ارزیابی جامع نیازمندیها در ارتباط با نقش سکتور عدلی در:</p> <ul style="list-style-type: none"> • پولیس و امنیت • مبارزه با مواد مخدر • مبارزه با فساد اداری (رشوه ستانی) • امور مربوط به زمین • حقوق قانونی زنان و اطفال • ارزیابی تقاضاهای عدالت برای تخطی از حقوق بشر در گذشته و حال <p>دست آوردها (outputs)</p> <p>پلان های عمل برای ممزوج ساختن اصلاحات عدلی/قضایی با ابتکارات حکومت</p> <p>نتایج (outcomes)</p> <p>آن چنان اصلاحات سکتور عدلی/قضایی که بصورت مؤثر با ابتکارات مربوطه دولت معامله نماید.</p> <p>مصارف</p> <p>۳ میلیون دالر</p>	<p>اعمال</p> <p>در آینده تعیین خواهد شد</p>	<p>اعمال</p> <p>در آینده تعیین خواهد شد</p>

گامهای بعدی

۱. جلالتمآب وزیر عدلیه تصویب کابینه را برای طرح پالیسی دریافت خواهند کرد.
۲. دولت بعد از مشوره و ارائه معلومات به هریک از منابع تمویل کننده، این پالیسی را نهایی ساخته آنرا به استراتیژی انکشاف ملی افغانستان داخل خواهد کرد.
۳. دولت با شرکای بین المللی اش در طرح مفصل استراتیژی بخاطر ترتیب اولویت ها، محک ها، ضرب الاجل ها و مصارف هر قسمت کار خواهد کرد.
۴. "عدالت برای همه" اساسی را برای طرح بودیجه آینده ارائه خواهد نمود.
۵. دولت و شرکای آن **عدالت برای همه** بی را در کنفرانس آینده تمویل کننده گان که قرار است در ماه سپتمبر ۲۰۰۵ دایر گردد، پیشکش خواهد کرد.

کنفرانس ملی "عدالت برای همه"
گزارشی از ورکشاپ رایزنی (مشاوره) سهامداران
۱۶-۱۷ آگست ۲۰۰۵

مقصد ورکشاپ

مقصد از تدویر ورکشاپ رایزنی (مشاوره) سهامداران این بود تا چارچوب استراتیژی ده ساله سکتور عدلی را که در سند مباحثه "عدالت برای همه" واضح گردیده است، مرور نمایند. این رایزنی به منظور استفاده در روند "استراتیژی انکشاف ملی افغانستان" آماده گردیده است.

تعداد شرکت کننده گان

شرکت کننده گان شامل طیف وسیعی از سهامداران به شمول کارمندان وزارت عدلیه، ستره محکمه، لوی خرنوالی، استادان و محصلین پوهنتون کابل، ادارات ملل متحد، نهاد های غیر دولتی، و گروه های جامعه مدنی میگردید. روز اول کنفرانس به یک نمایشگاه اختصاص داشت تا فرصتی باشد برای دست اندرکاران سکتور عدلی برای نمایش فعالیتهای شان به مردم. تعداد قابل ملاحظه ای از افراد در ورکشاپ شرکت نموده بودند و بیش از ۲۰۰ تن نیز در یک مباحثه خیلی غنی سهم فعالانه گرفتند.

سفارشات برای ورکشاپ مشاوره

ورکشاپ با توافقاتی بر مسایل کلیدی پایان یافت. در مورد تغییرات ذیل سفارش صورت گرفت:

- عدالت انتقالی باید در چهارچوب استراتیژی شامل گردد،
- گزارشدهی در مورد قانون شامل چهارچوب استراتیژی شود،
- نقش و تشکیلات محاکم سیار واضح گردد.

مطالب و مقاله های سهامداران کلیدی در کنفرانس ابراز شد

نگرانی سازنده شرکت کننده گان که در بخش یا دور سوالات و جوابات ابراز شد، موضوعات ذیل را شناسایی میکند که همه با اهمیت بوده ساحت دارای اولویت را برای عمل پیشنهاد میکنند:

امنیت

شرکت کننده گان عدم امنیت را بزرگترین سد در راه نهاد هایی دانستند که برای دسترسی به عدالت کار میکنند در حالیکه هنوز در بسیاری از ولسوالیها از جانب دولت اقدامی درین مورد صورت نگرفته است.

رایزنی و آگاهی و تعلیمات عامه

شرکت کننده گان در مورد پیشرفت سکتور عدلی و قوانینی که جدیداً تسوید میشوند، خواهان کوششهای بیشتر مشاورتی از جانب دولت شدند. شهروندان نیاز دارند تا از حقوق شان بصورت

بهنر آگاه شوند، کمپاین های مشخص آگاهی باید راه افتند تا مسایلی مانند حقوق بشر را که بر گروه های آسیب پذیر مانند زنان و اطفال متمرکز اند، جوابگو باشد.

عدالت سنتی

در یک بحث زنده، شرکت کننده گان توافق کردند که باید عدالت سنتی مبتنی بر اصول اسلامی و قانون باشد، به رهبران جوامع ترینگ یا آموزش فراهم گردد تا اعمال بدی که توسط برخی از مراجع حل منازعات انجام می یابد، ریشه کن شده و در عرضه عدالت اعمال نیک نقش بازی کند.

نهاد های قویتر با کارمندان مسلکی و مردمان لایق تا اصلاح قوانین را سرعت بخشند
شرکت کننده گان بار بار بر این نیاز تأکید کردند که باید کارمندان شایسته و لایق به پوست های ادارات تقرر یابند.

حفظ مالکیت افغانی در اصلاح سکتور عدلی

اشتراک کنندگان کنفرانس بر ضرورت داشتن رهبری قوی تر افغانی بخصوص در پروسه تسوید قوانین تأکید ورزیدند، تا یقینی گردد که قانونگزاری جدید با شرایط افغانستان موافق و سازگار است.

شکل یا نحوه رایزنی

۱. یک گروه از متخصصین، هر بُعد را در یک نشست جمعی مورد بحث قرار دادند که با سوالات و جوابات دنبال گردید. **تخمیناً ۵۰ نفر خواستند صحبت کنند.**
۲. پرسشنامه ای نیز تهیه دیده شده بود که تمام شرکت کننده گان توانستند نظریات شانرا در مورد چارچوب استراتیژیک ده ساله سکتور عدلی ارائه بدارند. **تخمیناً ۸۵ پرسشنامه تکمیل گردیدند.**

رایزنی مقدماتی با گروه مشورتی

قبل از مشاوره گسترده تر سهامداران، چهارچوب استراتیژیک سکتور عدلی با گروه مشورتی و گروه کاری مشورتی مورد بحث قرار گرفت.

راه اندازی ورکشاپ رایزنی

جلالتماب وزیرعدلیه کنفرانس دوازده روزه را افتتاح نموده از سهامداران دعوت به عمل آوردند تا در مورد تحلیل و تجزیه، اعمال، ضرب الاجل و نتایج دولت در مورد پنج بعد اصلاحات نظریات شانرا ارائه بدارند.

محترم معاون قاضی القضاات، لوی خرنوال جمهوری اسلامی افغانستان، نماینده یوناما، رئیس کمیسیون مستقل حقوق بشر افغانستان، نماینده کشور تمویل کننده ایتالیا نیز مطالبی برای پیشکش داشتند.

رهنمون هایی برای گروپ مباحثات

"عدالت برای همه" پنج بُعد را برای اصلاحات، و مراحل اجراء را برای پلان ده ساله اصلاحات سكتور عدلی معیین میكند.

ابعاد اصلاحات

- اصلاح قوانین
- فعال ساختن نهاد ها
- برنامه دسترسی به عدالت
- تأمین عدالت سستی
- هم آهنگی با اولویت های مرتبط دولت

مراحل اجراء

سالهای ۱-۳ : مداخله در حالت بحران، تا با وخیمترین نقطه ضعف های نظام مقابله صورت گیرد به شمول تدابیری برای متوقف ساختن تخطیها از حقوق بشر

سالهای ۴-۵: اعمار اساس و تهداب، تدابیری که مرحله قبلی را قوت میبخشد تا یک نظام ابتدایی را در سراسر کشور ایجاد نماید.

سالهای ۵-۱۰: اتخاذ تدابیر تکمیلی جهت اتمام نظام به حد اقل معیار های بین المللی، غنی ساختن دروس آموخته شده در جریان مداخله در حالت بحران و ایجاد وظایف.

مطالب کلیدی برای ریزنی و مشوره	ابعاد - عدالت برای همه
<p>بعد ۱: اصلاح قوانین</p> <ul style="list-style-type: none"> ☛ قوانین را باید متخصصین شایسته تسوید نمایند، ☛ در ایجاد و تسوید قوانین مشاوره مردم، مؤسسات غیر دولتی، جامعه مدنی و دانشمندان مد نظر گرفته شود ☛ تسوید قوانین باید بر ارزیابی های مفصل مبتنی باشد ☛ قوانین باید مطابق به نیازمندیهای افغانستان باشد 	<p>گروپ ۱: اصلاح قوانین</p> <p><u>داکتر محمد قاسم هاشمزی، معین وزارت عدلیه به حیث پیش برنده</u></p> <p>محترم سید یوسف حلیم (رئیس تقنین)</p> <p>محترم فضل احمد فقیریار (از لوی خرنوالی)</p> <p>محترم مراد علی مراد (از ستره محکمه)</p> <p>محترمه انگی فریکلند (USAID)</p> <p>محترم چارلس بریفل (UNAMA)</p> <p>محترم بهاء (کمسیون اصلاحات عدلی/قضایی)</p>
<p>بُعد ۲: فعال سازی نهادها</p> <ul style="list-style-type: none"> ☛ ظرفیت سازی برای افراد مسلکی دست اندرکار نظام عدلی و قضایی و محصلین حقوق، ☛ تهیه زیربنا و تجهیزات برای نهادها، ☛ استخدام کارمندان شایسته در ادارات، ☛ تضمین استقلالیت قضات در فیصله های آنها، ☛ ایجاد انجمن وکلای مدافع کیفیت خدمات حقوقی را تضمین خواهد کرد. 	<p>گروپ ۲: فعال ساختن نهاد ها</p> <p><u>داکتر عبدالملک کاموی (از ستره محکمه) پیش برنده</u></p> <p>محترمه فخریه اسد (مشاور اصلاحات اداری ملل متحد در وزارت عدلیه)</p> <p>محترم کلیم الله ملکزی (معاون لوی خرنوالی)</p> <p>محترم ولی ناصح (استاد پوهنتون کابل)</p> <p>محترمه انلونیا دیلاده (پروژه عدلی ایتالیا)</p>
<p>بعد ۳: رسیدگی به مردم</p> <ul style="list-style-type: none"> ☛ ایجاد اعتماد در مردم نسبت به نظام عدلی و قضایی، ☛ بهبود امنیت، دسترسی بهتر به عدالت را به مردم میسر میسازد، ☛ دفاع جرمی به حیث یک حق برخاسته از قانون اساسی، ☛ نقش و ساختار محاکم سیار، ☛ مشمول ساختن عدالت انتقالی در مسوده پالیسی، ☛ آگاهی عامه از مسایل حقوقی، ☛ کمک به قربانیان/شاهدان. 	<p>گروپ ۳: رسیدگی به مردم</p> <p><u>محترمه ناجیه زیوری (UNIFEM) پیش برنده</u></p> <p>محترم کن دیلوسا (بنیاد حقوقی بین المللی)</p> <p>محترم امرالله ابدالی (ستره محکمه)</p> <p>محترم زمری امیری</p> <p>محترمه هنگامه انوری (کمسیون مستقل حقوق بشر)</p>
<p>بعد ۴: مشاوره با جامعه در مورد عدالت سنتی</p> <ul style="list-style-type: none"> ☛ تفکیک میان خوبیها و بدیهای عدالت سنتی، ☛ ارزیابی شایستگی اعضای جرگه ها از لحاظ دانش حقوقی آنان، دانستن مسایل دینی و 	<p>گروپ ۴: مشاوره با مردم در مورد عدالت سنتی</p> <p><u>محترم بهاء الدین بهاء رئیس کمسیون مستقل اصلاحات عدلی/قضایی پیش برنده</u></p>

<p>مذهبی واقعی و شناسایی اهل خیره در محلات برای جرگه ها،</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ مردم برای حل مشکلات شان به جرگه ها مراجعه میکنند چون سیستم عدلی بسیار ضعیف است، ➤ تفکیک عنعنات و سنن پسندیده و مثبت مطابق به مواد قانون اساسی ، ➤ زنان در جرگه های محلی حصه ندارند. 	<p>محترم محمد قاسم حلیمی (ستره محکمه) محترم بریالی صابر (MOWA/UNIFEM) محترم بهرام برزین (USAID) محترم سید جلال جلال (لوی خرنوالی) محترم استاد عبدالعزیز (رئیس پوهنخوی شرعیات)</p>
<p>بعد ۵: همکاری با سایر برنامه های دولت</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ بهبود امنیت برای فعالیت های نظام عدلی با اهمیت است، ➤ ساختار تنفیذ قانون باید شهروندان، بویژه زنان و اطفال را تحفظ نماید، ➤ حقوق زنان و اطفال باید در مکاتب تدریس گردد، ➤ قانون زمین باید مطابق پالیسی ملی در مورد زمین باشد، ➤ حمایت از فامیل های تهیدست تحفظ اطفال را فراهم میکند، ➤ افسران پولیس زن باید آموزش ببینند. 	<p>گروپ ۵: هم آهنگی با سایر برنامه های دولت</p> <p><u>قاضی انیسه رسولی (Juvenile Court) پیش برنده</u> محترم یوهانا گیرمدهن (Emerging Market Group) محترم ایولان وان مانن (یونیسیف) محترم زلمی شیرزاد (UNODC) محترم نیپا بنرجی (CIDA) استاد شهلا فرید (پوهنخی حقوق پوهنتون کابل)</p>
<p>نکات کلیدی فوق در جریان مباحثات در مورد ابعاد پنجگانه با اشتراک کننده گان مرور گردیدند.</p> <p>آنچه در ذیل می آید، گامهای بعدی اند که در ختم کنفرانس به سمع و توجه اشتراک کننده گان رسانیده شدند:</p> <ul style="list-style-type: none"> • دولت پالیسی اش را نهایی ساخته به استراتیژی انکشاف ملی افغانستان شامل خواهد کرد. • دولت با شرکای بین المللی اش کار خواهد کرد تا یک استراتیژی ای را طرح نماید که دران اولویت ها، محک ها، ضرب الاجل ها و قیمت های هر بعد معین شده باشد. • عدالت برای همه حیثیت اساس طرح 	<p>گروپ نتیجه گیری</p> <p><u>داکتر محمد قاسم هاشمزی، معین وزارت عدلیه به حیث پیش برنده</u> داکتر عبدالملک کاموی (ستره محکمه) محترم فضل احمد فقیریار (از لوی خرنوالی) محترم ناحیه زیوری (UNIFEM) قاضی انیسه رسولی (Juvenile Court)</p>

بودیجه بعدی را خواهد داشت. • دولت و شرکای آن عدالت برای همه را در کنفرانس منابع کمک دهنده در دسامبر ۲۰۰۵ پیشکش خواهند کرد.	
---	--

جوابات به پرسشنامه ها

نتایجی که از سوالات و جوابات مباحثات بدست آمد، توسط یک پرسشنامه افزوده شده است. تخمیناً ۸۵ تن از میان ۲۰۰ شرکت کننده پرسشنامه ها را تکمیل نمودند. واکنش آنها به شکل ذیل خلاصه میگردد:

۱. تحلیل و تجزیه و اعمال دولت

نه	بلی	آیا با تحلیل و تجزیه و اعمال دولت موافق هستید؟
۴	۷۸	اصلاح قوانین
۴	۷۸	فعال ساختن نهاد ها
۵	۷۸	رسیدگی به مردم
۱۵	۶۵	مشاوره با جامعه در مورد عدالت سنتی
۲	۷۸	همکاری با سایر برنامه های دولت

جوابات ارائه شده به سوال (۱) توافق قوی را با تحلیل و تجزیه و اعمال پیشنهاد شده دولت نشان میدهد.

هرگاه نه، چه چیزی باید علاوه گردد؟

دو سوم جواب دهندگان تبصره های کتبی ارائه نمودند. اکثریت تبصره ها به عدالت سنتی و ضرورت اینکه باید یقینی گردد که این عملکردها با اسلام و قانون سازگاری دارند، مربوط میشد. تلاشهای جدی باید صورت گیرد تا رهبران جوامع را آگاه ساخته به آنها درین خصوص فرصت آموزش را فراهم آوریم.

بسیاری از تبصره های باقیمانده بر این ضرورت تأکید داشتند که باید نهاد های عدلی داشته باشیم با کارمندان مسلکی قوی. سایر نظریات به هم آهنگی تلاشهای عدلی و از نظرافتادگی سیستم عدلی مربوط میشد تا اعتماد در قسمت این سیستم یقینی گردد.

۲. مراحل عمل دولت و نتایج آن

نه	بلی	آیا مراحل عمل حکومت و نتایج آن معقول اند؟
۱۴	۶۳	اصلاح قوانین
۱۱	۶۶	فعال ساختن نهاد ها
۱۴	۶۱	رسیدگی به مردم
۱۵	۵۵	مشاوره با جامعه در مورد عدالت سنتی
۷	۶۷	هم کاری با سایر برنامه های دولت

جوابات به سوال ۲ نسبت به جوابات به سوال ۱ بلی کمتر دارند، اما بازهم توافق قوی را در قسمت مراحل اجرای دولت و نتایج نشان میدهند.

هرگاه نه، چه تغییراتی در مراحل و نتایج متقاضی اند؟
جوابهای کتبی منعکس کننده اکثریت این نظریات اند که اعمال دولت وقت بسیار طولانی را در بر میگیرند، بخصوص در ایجاد قوانین، تطبیق قوانین و تخلیق یک فضای مأمون در سراسر کشور. برخی از شرکت کننده گان احساس میکردند که نداشتن تعداد کافی افغانهای آموزش دیده باعث اختلال ایجاد قوانین مناسب برای افغانستان میگردد.

۳. شفافیت و حسابداری دولت

"آیا یک کنفرانس سالانه سکتور عدلی که با سهامداران در مورد پیشرفت اصلاحات سکتور عدلی مشاوره کند و به آنها گزارش دهد، قناعت بخش خواهد بود؟"

شرکت کننده گان ازین کنفرانس اول استقبال شایان نمودند. اما به نظر میرسد که توافق عام چنان باشد که سهامداران خواهان تعداد مشاوره های بیشتر اند، نه سال یک بار.

هرگاه نه، آیا سهامداران میخواهند با نهاد های عدلی/حکومت در مورد پیشرفت اصلاحات سکتور عدلی مشاوره کنند؟

محدوده نیاز به مشاوره، از کنفرانسهای بیشتر گرفته تا ورکشاپهای بیشتر و مشاوره بر تسوید قوانین تا مناظرات عالمانه روی مسایل حقوقی وسعت می یابد. برخی از شرکت کننده گان استفاده از وسایل ارتباط جمعی را در بخش مشاوره و آگاهی مردم مهم دانستند.